

## IX.

ŠOLE NA TRZAŠKEM

ŽIVLJENJE  
V NAŠI DEŽELI

RADIO LANI  
IN LETOS

DEKLE IN ŽIVLJENJE

PO AFRIKI

PESMI, POVESTI,

ZA DOBRO VOLJO



# MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1965 leto IX. štev. 1-2

## VSEBINA

Jože Peterlin: Na prelomnici	1
Marijan Bajc: Novi predsednik	2
J. Prešeren: Pod svetimi Višarjami	2
M. S.: Stanje šole v letu 1945	4
Aleksej Markuža: Tri videnja o mojem narodu	5
Sergej Canciani: Zapuščeni borjači	6
Nove naloge radijske postaje v novi deželi	6
Zora Saksida: Tujci povsod (17. nad.)	10
Kaj pravite vi? (Odgovarja Lojze Skerl)	11
Po naši deželi	13
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki (6. nadalj.)	14
Marija: Dekle v krogu življenja	15
Tanja Premk: Bolnik	17
Sergej Canciani: O revoluciji	17
Lov: Kaj pa je tebe treba bilo	18
Naši razgledi	19

Uredil  
JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema  
Sergej Pahor

Revijo izdaja uredniški odbor: Sergij Canciani, Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Skerl, Drago Stoka, Češčet Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:  
Dr. Lojze Skerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

## POROKA

Vaša revija je že obravnavala vprašanje mešanih zakonov in je tedaj tudi mene stvar zanimala. Toda takrat sem bral vse kot nekdo, ki ni prazdet. Tedaj še nisem mislil na zakon. Zdaj pa je stvar druga. Bil sem pri vojaki in zdaj sem se vrnil. Resno mislim na zakon. Toda, kakor se že oziram, ne vem, kje bi se poročil. Nisem lepoteč, da bi dekleta norela za mano. Najbrže tudi nimam kakšnih posebnih privlačnosti zanje. One pa gledajo, da bi dobile dobro »partijo« in da bi se potem imele čim bolje: da bi čim manj delale, da ne bi imele otrok, ki bi jih ovirali, želele bi se pač imeti samo lepo... Pri vojaki sem spoznal kmečko dekle, ki nima v glavi takih kot ta naša dekleta. In skoraj sem se odločil, da pripeljem ženo z juga. Ko sem povedal materi, je skočila pokonci, kaj da mislim. Enako brat. Razmišljam, kaj bo, če se bomo zaradi tega prepirali, če se res poročim z dekletom z juga. Kaj bi rekli Vi?

Fant s Krasa

Mi smo že precej razpravljali o tem vprašanju. Se vedno smo mnenja, da boste prej srečni, če se boste poročili z dekletom, ki Vam je blizu po govorici, mišljenju in čustvovanju, kakor pa če ji je ves svet, v katerem ste do zdaj živeli, neznan, tuj. Vedno so izjeme, čeprav zelo redke. A samo enkrat lahko tvegate in se potem tako zelo kesate. Premislite! Ali res ne najdete tudi v neposredni bližini dekleta, ki želi lepega družinskega življenja tako kot Vi? In otrok, brez katerih ni pravega, lepega družinskega življenja? Poglejte bolje!

## PEVSKI ZBORI

Na Goriškem in na Koroškem je toliko zelo dobrih pevskih zborov, ki delujejo v okviru katoliških prosvetnih organizacij. Kako to, da smo na Tržaškem v tem oziru tako revni? Edino, kar še spravimo skupaj je nekaj koncertov nabožnih pesmi. Ali mislite, da smo na Tržaškem slabši pevci kot na Goriškem in na Koroškem, ali pa se kaže neka utrujenost in apatija pri prosvetnem delu katoličanov? Kaj bi bilo storiti?

Gotovo bi lahko imeli tudi na Tržaškem nekaj pevskih zborov, ki bi delovali v okviru katoliške prosvetne centrale. Morda bi bilo še bolje usmeriti cerkvene pevske zборе, ki že obstajajo tudi v to, da bi gojili tudi narodno, oziroma posvetno pesem. A zdi se, da bohamo na tem, da vsaka fara vidi samo sama sebe. Vse bi hoteli imeti samo doma. Skrajni individualizem preprečuje večjo povezavo, skupno delo, skupne nastope. Ko imajo posvet katoliške organizacije, nekaterih sploh ni blizu. S takim odtegotvanjem in zaljubljenostjo v samega sebe ne bomo doživeli kekega velikega razmaha in velikih skupnih manifestacij. In če teh ni, gredo ljudje tja, kjer je več tega. Danes ni mogoče držati ljudi v zaprti kletki, odmaknjene od tega, kar se dogaja drugod.

Utrujenost? Nekaj gotovo. Potrebna bi bila večja angažiranost mladine za kulturno prosvetno delo. Preveč vse samo pasivno sprejema. Predvsem pa večja povezava.

## POPOLDANSKA ŠOLA

Moj sin je stavkal z ostalimi dijaki gimnazije, ker morajo hoditi k popoldanskemu pouku zaradi tega, ker ni bilo poslopje gimnazije pravočasno zgrajeno. Tedaj je obljubil predsednik Pokrajine delegaciji dijakov, da bo gotovo z novim letom že pouk v novi stavbi. Toda dijaki imajo še vedno popoldanski pouk in kot slišimo, dela samo par delavcev v novem posloppju in se zato dele vleče. Ne vemo še, kdaj bo končano. Da je popoldanski pouk mnogo manj vreden kot jutranji, je znano. Bolj važno je še to, da bodo naši dijaki kar naenkrat pred maturo. Nisem slišal še kake izjave oblasti, zakaj se je delo zavleklo in do kdaj se bo. Kaj pravijo naši slovenski predstavniki v Pokrajini? Ali se zanimajo?

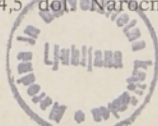
Oče

Gotovo bodo slovenski izvoljeni predstavniki čim prej vse storili, da se delo pospeši in konča. Obljubljeno je bilo, da bo konec februarja gimnazijski del končan. Upamo, da se ne bo spet zavleklo.

R I M  
Slovenski **Hotel „Bled“** ITALIJA  
Lastnik Vinko LEVSTIK

R O M A  
Via S. Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783  
Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3  
Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

Posamezna številka Mladike stane 150 lir, po pošti 170 lir. Celoletna naročnina (10 številčk) 1500 (1700) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 4,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 3 funte.



JOŽE PETERLIN

# NA PRELOMNICI



Dvajset let po končani vojni se svet v novih krčih še vedno bori za pravo pot. Na daljnem Vzhodu umirajo novi ljudje v viharnem navdušenju, drugod spet zahtevajo, obupujejo in znova vstajajo. Kdo bi preštel vse, ki so umrli za svoje ideale že potem, ko je atomska bomba na Hirošimo sejala smrt!

Naš narod na križišču poti in na prehodu kultur in mednarodnih interesov išče svojo samostojno pot. Išče načinov za uveljavitev in želi prispevati svoj delež k velikemu oblikovanju novega sveta. Bori pa se tudi vedno znova za svojo lastno podobo.

Novi slovenski rod išče svoboden razmah in prosto izražanje misli. Ukinjanje revij in zamenjava uredniških odborov v slovenski sredini je le nesmiselna zavora na poti v nov svet, ki mora priti. V svet, ko bo vsakdo lahko povedal svobodno svojo misel in bo lahko branil etične vrednote za katere je vredno živeti.

Na Primorskem in Goriškem nastaja novo razmerje v sožitju državljanov dveh narodnosti. V skupni odgovornosti začnema Slovenska skupnost z vladnimi strankami leve sredine reševati dnevne krajevne in narodne probleme. Začelo se je novo obdobje na ozemlju, kjer živimo skupno življenje.

Čutimo veličino koncila. Razumemo in slutimo njegove velike sklepe. Poglobljamo spoznanje in vero, da moremo zgraditi boljši svet samo tedaj, če bo rasel iz moralnih temeljev in iz resničnega krščanskega bratstva med ljudmi in narodi. Zato bi želeli biti še dalje glasniki tega krščanskega pojmovanja sveta.

Pridružujemo se veliki družini narodov in molimo tako kot oni v svojem materinem jeziku pri sveti daritvi zase, za svoje brate in za ves človeški rod. Čutimo, da je ta molitev, ki jo razumemo in bolj doumemo, nekaj velikega in neskončno lepega. Nekaj zgodovinsko važnega za naš narod in za nas same.

Želimo še bolj poglobiti svojo ljubezen do materinega jezika, ki smo ga prejeli od svojih staršev v dediščino. Začenjamo novi letnik revije prav za Prešernov dan. Zaradi pesnikove ljubezni do materinega jezika je postal ta dan narodni praznik za vse Slovence.

Želeli bi še dalje prinašati v slovenske domove veselje in optimizem. In domačo besedo. Našo bolečino in našo vero. Radi bi segli do domov v vsej deželi, ki začnema svoje novo življenje. Radi bi pripomogli pri reševanju tisoč vprašanj, ki se porajajo v mestih in naseljih od morja do Goriških Brd, v vasi za Nadižo in v dolino pod svetimi Višarjami.

Na tej veliki prelomnici časa in dogodkov bomo lahko opravili svojo nalogo le tedaj, če bomo med seboj trdno povezani in če bomo drug drugemu pomagali. Vsi, ki enako mislimo.

To je vabilo vsem našim dragim bravcem in naročnikom na pragu v deveto leto.



GIUSEPPE SARAGAT

Najvažnejši dogodek v državi, ki ga mora novi letnik revije omeniti, je gotovo izvolitev novega predsednika republike, g. poslanca SARAGATA. Časopisje je že obširno komentiralo izvolitev in njegovo delo. Ko ne moremo mimo novoizvoljenega poglavarja države, mu izražamo spoštovanje. Predsednik, ki je prežet od duha svobode in demokratične miselnosti, nosivec velikih idealov človeškega dostojanstva in pravičnosti, bo brez dvoma tudi skrbni čuvar pravičnosti do slovenske narodne manjšine ter zaščitnik njenega kulturnega in narodnega življenja.

*Ured.*

*Novoizvoljeni predsednik republike Giuseppe Saragat se je rodil v Turinu 19. septembra 1898. Leta 1919 je diplomiral iz gospodarskih ved. Vpisal se je v socialistično stranko in se je po strankinem kongresu v Livornu leta 1921, ko je levo krilo stranke zapustilo strankin kongres in ustanovilo Komunistično partijo Italije, priključil Turatijevi reformistični struji. Kakor mnogi drugi odločni antifašisti tako je moral tudi Saragat zbežati iz države pred fašističnim preganjanjem. Iz Švi-*

## POD SVETIMI VIŠARJAMI

Ko se Marija s Svetih Višarj ozira po visokih gorah, od koder pozimi prihajajo snežni zameti in burja, poleti pa nevihte in strele, se njen pogled rad dalj časa ustavi v dolini pod seboj in išče ljudi. Kot bi si želela njihove bližine.

Res da zadnja leta tudi pozimi prihajajo ljudje na goro z vzpe njačo, a to so smučarji, ki vozijo mimo cerkve in jih le malo zaide v svetišče. Marija ima rada romarje, njihove prošnje in stiske, njihov šepet in veselje. Zato išče njen pogled v dolino.

Najbliže so ji Žabnice, saj je to njen drugi dom. Do nedavna je bivala pozimi v tamkajšnji cerkvi, na pomlad pa so jo spremili ljudje spet na goro. Kako bi ne imela rada teh ljudi!

Potem išče njeno oko Ovčjo vas, ki je najbolj stisnjena ob vznožje njenega hriba. V zimskih dneh jo komaj najde. Vsa je stisnjena kot bi se hotela ogreti pod snežno odejo.

Potem ji oko splava do Trbiža, ponosne prestolnice Kanalske doline. Takoj opazi, kako gosposko in samozavestno sprejema turisti izza dveh meja in jim razkazuje zakurjene hotelske sobe in jim ponuja obilna kosila.

A je pač tako, da bije materino srce najbolj za najubožnejšega otroka, za tistega, ki je najbolj v stiski in najbolj zapuščen. In njej se zdi, da so to Ukve, vasica, mimo katere vodi sicer bela cesta, a pušča naselje ob strani in hiti naprej. Zdaj je skoraj ni videti izpod snega. Samo prve hiše lahko vidi, do drugih ne more njen pogled, ker mu zapira pot Nebrija. Celo cerkveni zvonik je tako potisnjen ob belo ozadje hriba, da ga je težko razločiti.

Tudi jaz se rad vračam v to vasico. Poleti je tu vse drugače. Vaščani izpraznijo hiše in odidejo v planine, svoja stanovanja pa prepuste meščanom, ki so prišli bogve od kod. Zato imajo Ukve dve podobi: poleti so nekako zadržane in skušajo biti čim bolj dostojne, prijazne in ljubeznive do vseh, ki so prišli v vas iskat zdravja in oddiha. Pozimi pa so kot družina, ki nima nobenega gosta. Zdaj ni treba paziti na lep obraz in potrebni nasmeh. Zdaj so sami doma.

Poleti se domačini redko srečavajo, povprašajo po delu in vremenu, pa že hite naprej. Le ob sobotah in nedeljah, ko se vrnejo drvarji z gozdov in ko fantje in dekleta pridejo s planinskih pašnikov, oživi vsa vas. Tista dva dni dobi vas ob Beli čisto drugačno lice. Ljudje se zbero v eni ali drugi hiši in petja ni konca. Tedaj mineta dva dneva brez noči. A v ponedeljek odhajajo že na vse zgodaj nazaj na planino in v gozdove. Le tu pa tam ima kdo tako težko glavo in tako silno hrepenenje po bližini ljudi, da podaljša svoj dopust še za en, včasih za več dni.

Poleti imajo glavno besedo gospodarji, gostilničarji, morajo pa tudi poslušati zgodbe ljudi, čeprav so jih slišali že tisočkrat. A pripovedujejo tudi oni svoje doživljaje. Če treba, udarijo po mizi. Sporečejo se o služnostnih pravicah, ki da jim jih kratijo.

»Servitute«, ta beseda je v zraku. Vsak ternutek jo slišiš. Če prideš v gostilno, govore o njej. Ko sedeš za mizo pred hišo, jo slišiš na cesti. Ko vprašaš, koliko je ura, boš kmalu zvedel tudi, kako je s »servitutom«. To je najbolj boleča točka te vasice. Nihče ne more pomiriti zaskrbljenih vprašanj. Najbolj tare to vprašanje gospodarje.

Pozimi govore več mladi. Zdaj so vsi doma. Tudi njim govore gospodarji o služnostnih pravicah, o tistih starih pravicah, ki si

jih ne smejo dati iztrgati iz rok. Mladi jim dajo prav, a njihov pogovor se pleče o delu v Nemčiji. Delo v gozdu je težko, zaslužek je premajhen. V Nemčiji pa potrebujejo delovno silo v tovarnah in na poljih. Moških je malo, ženske se ozirajo za vsakim moškim. Če greš tja, bi lahko imel celo dve ali več žena.

Tako pripovedujejo in drug drugemu se smejejo. A tiha misel, kaj če bi le šel, ostane.

Iz Nemčije pride na obisk zdaj ta, zdaj oni. Pripelje se z avtomobilom. Fantom daje za pijačo, da je kaj in se spet vrača na tuje. Potem se zmenijo fantje, kam se bodo peljali v nedeljo in kje bodo vasovali. Vedo, kje bo veselica in kod drži pot do nje. A najbolj jih vleče na tuje. Tam da je lažje življenje in bolj brezskrbno. Tam je večji zaslužek.

Stari Plajer pride in sede za peč, viha si brke in gleda izpod čela na to mladino. K njemu prisede Valentin, najstarejši gostilničar v vasi. Sedita in poslušata. V črno kavo je nalil Valentin kar precej žganja. Počasi pijeta in mislita svoje.

Ko mladi izpraznijo nekaj litrov, se dvignejo in odhajajo v drugo gostilno. Plajer prime prijatelja za roko in ne ve, kako bi začel pogovor.

»To je vse zato,« spregovori Valentin. »ker nam hočejo vzeti servitut!« Plajer ga pogleda in ne ve, ali bi mu pritrnil ali ne. Valentin se počasi razgreva. Po postavi je manjši od Plajerja, a košen in čokat. Ko se razgreje, vstane in se udarja po prsih, da bi bolj pribil svojo trditev. Zavzet nadaljuje:

»Rečem ti, da je to samo zato. Kaj smo mi kam hodili zdoma, ko smo bili mladi? Kaj nismo bili zadovoljni s tem, kar smo imeli. Delali smo, pošteno delali, a smo tudi nekaj napravili. Ko sem kupil to hišo, sem jo kupil na dolg. Krojač sem bil in saj veš, koliko sem zaslužil. Pa sem delal, pa sem dozidal, pa sem vse popravil, pa sobe uredil, pa začel z gostilno, pa še s trgovino, a sem delal. In nisem mislil, kako bi vse to pustil, pa šel drugam, da bi laže živel... Presneto sem delal, pa jih imam že čez sedemdeset...«

Plajer je spet zavihal brke, pokimal in mu dal v vsem prav.

»Pa žena ti je veliko pomagala,« je samo dostavil.

»Ja,« je rekel Valentin in začel tiše: »Žena, ja! Brez nje ne bi bil naredil nič. In ko bi danes še živela, bi mi bila prihranjena marsikatera bridka ura...«

Valentin je požrl slino in v starih dobrih očeh je zablestela solza. Plajerju je bilo nerodno, da ga je nehote spomnil na ženinovo smrt in je skušal speljati pogovor drugam.

»Pa misliš,« je začel, »da si res ne bomo obdržali starih servitutnih pravic?«

To je Valentina zbadlo in je bil kmalu spet v ognju

»Pravijo, da bo zdaj laže, ko smo pod deželo. V Trstu, da se že zanimajo za to reč. Si kaj slišal?«

»Tudi jaz sem slišal,« je pritrnil Plajer, samo da je pomiril prijatelja.

Potem sta govorila in delala načrte. Mladine ni bilo več nazaj v gostilno, le zdaj pa zdaj je prišel kdo po cigarete. Sama sta sedela za mizo dolgo v noč. Še večkrat sta skuhala kavo, vanjo nalila žganja in postajala še bolj zgovorna. Pogovor je tekkel v polnoč. Prepričana sta bila, da bodo prišli boljši časi in da bodo mladi nadaljevali delo, ki so ga stari začeli. Ne bo več tako težko zanje, saj se bo moralo izboljšati vse. Mladi pa bodo tudi dobojevali boj za servitutne pravice. Kaj bi hodili po svetu, saj je prehranila dolina v stoletju še več ljudi kot jih danes tu živi. In nikdar niso stradali.

Plajer se je poslovil, Valentin pa je počasi zapiral vrata svoja gostilne. Plajer je hodil po sredi ceste, ob vsakem koraku je rahlo pokimal z glavo. Zamišljeno je zavil proti svojemu domu, Valentin pa je zaprl težka vrata gostilne.

Ko je ugasnila zadnja luč v Valentinovem stanovanju, se je pogreznila vsa vas pod Svetimi Višarjami v globok sen.

ce, kamor se je najprej zatekel v novembru 1926, je odšel na Dunaj, kjer se je preživljal z računovodskim delom v raznih delavskih zadrugah. V avstrijski prestolnici je ostal do leta 1930. Spoznal je vodilne evropske socialne demokrate in si izpopolnil politično in kulturno obzorje. Med leti 1930 in 1943 je živel v Franciji. Z drugimi italijanskimi begunci je ponovno osnoval socialistično stranko. Že takrat pa je imel različne poglede z levičarsko strujo v stranki. Ko se je Hitler leta 1939 domenil s Stalinom za razdelitev Poljske, je obsodil pogodbo o skupnem nastopanju med komunisti in socialisti. Po padcu fašizma 8. septembra 1943 se je Saragat vrnil v Italijo in se priključil odporniškemu gibanju. Bil je aretriran, vendar mu je uspelo zbežati. Po osvoboditvi Rima je bil imenovan za ministra brez listnice v Bonomijevi vladi, v aprilu 1945 pa za veleposlanika v Parizu, kjer je spoznal tedanjega apostolskega nuncija Roncallija, poznejšega papeža Janeza XXIII. Z njim je ostal vedno v pristrčnih odnosih. Junija 1946 je bil izvoljen za predsednika ustavodajnega zbora; s tega mesta pa je odstopil, da se je lahko z vsemi energijami posvetil strankinemu delu, ker so se v stranki vedno bolj ostrila nasprotja med raznimi strujami. Na strankinem kongresu v januarju 1947 se je demokratična struja socialistične stranke, ki jo je on vodil, odločno spopadla s filokomunistično strujo in izstopila iz stranke ter v Palači Barberini ustanovila lastno socialno-demokratsko stranko. Od takrat dalje so socialni demokrati doprinesli velik delež v razvoju države. Saragat sam je bil večkrat v vladi in njegovo odklanjanje komunističnega totalitarizma je bilo vedno premočrtno in jasno. Njegovo demokratično gledanje na italijansko politično in gospodarsko stvarnost je dobilo svoj izraz v vladni koaliciji levega centra, v kateri je bil do svoje izvolitve za predsednika republike zunanji minister.

V svoji prvi poslanici parlamentu se je novi predsednik republike odločno zavzel za ohranitev miru v svetu in v ta namen bo Italija doprinesla svoj delež v atlantski obrambni organizaciji. Jasno se je tudi izrekel za zgraditev demokratične Evrope. Da bi pa uspešno izvedel težko in odgovorno nalogo, ki mu jo je zaupal parlament, je bivši socialdemokratski prvak izrekel zaupanje v božjo Previdnost.

MARIJAN BAJC

# STANJE ŠOLE V LETU 1965

S tiskovne konference Sindikata slovenske šole v Trstu povzemamo naslednje: Za nami je že polovica tekočega šolskega leta pa moramo zapisati zelo malo razveseljivega.

## LJUDSKE ŠOLE

Vseh učencev na 38. osnovnih šolah je v tem šolskem letu 1045 in so porazdeljeni v 104 razrede. Učiteljev je 123 in sicer v 104 razredih, ostali pa so po ravnateljstvih in upravnih šolskih uradih.

Na osnovi splošnega šolskega zakona za slovenske šole z dne 19. julija 1961 št. 1012 in z Dekretom predsednika republike z dne 15. marca 1964 št. 478, so vse osnovne šole tudi pravno ustanovljene. Sedaj je potreben še nov korak dobre volje, da se ustanovi stalni stalež učiteljstva. Kot slišimo so krajevne šolske oblasti predlagale za ta stalni stalež 100 mest. K temu pa še po zakonu pripada 10 odstotkov nadštevilčnega staleža, torej skupaj 110 stalnih učiteljskih mest. Ker je 46 mest že zasedenih



S tiskovne konference Sindikata slovenske šole: predstavniki seznanjajo časnikarje s problemi naše šole

jih ostane še 64. Za ta mesta mora biti razpisan natečaj z vsemi olajšavami, kot jih predvideva čl. 12 zakona št. 1012 z dne 19. julija 1961. Če bo ta natečaj v kratkem razpisan, potem smemo upati, da bodo osnovne šole končno vendarle urejene.

## SREDNJE ŠOLE

Težje pa je vprašanje srednjih šol. Na Tržaškem še vse slovenske srednje šole čakajo na ustanovitvene dekrete in organike. Prav tako pa tudi učiteljišče in znanstveni licej s klasičnimi vzporednicami. Vsi ti dekreti morajo biti registrirani na Računskem dvoru in objavljeni v Urad-

nem listu, kakor je bil objavljen doslej edini ustanovitveni dekret za Trgovski zavod. Ko bodo objavljeni dekreti in organiki, mora slediti razpis za stalna mesta in šele potem bodo šole urejene, kar zadeva učno in vodilno osebje. Na vseh srednjih šolah, višjih in nižjih, je letos 1050 učencev in 152 učnih moči.

## PEDAGOŠKI SVETOVAVEC

Positivno dejstvo v korist naših šol je pedagoški svetovavec iz Ljubljane prof. *Stane Mihelič*, ki predvsem skrbi in svetuje pri pouku slovenščine. Temu bo služil tudi pedagoški tečaj, ki se bo v kratkem pričel v Trstu. Z nadzorovanjem pouka slovenščine, je posvečena prvič skrb materinščini. Učili naj bi jo pač strokovnjaki, kakor velja to za poučevanje italijanščine.

## PROSTORI

Trpi pa letos šolski pouk na vseh višjih srednjih šolah, ko so vse stisnjene v eno poslopje pri Sv. Ivanu. Jutranji razredi morajo imeti krajše ure, da lahko začne znanstveni licej s klasičnimi vzporednicami pravočasno s poukom popoldne. Da je popoldanski pouk težji, je jasno. Upamo, da bo v kratkem končano novo poslopje in bo tudi ta nevršečnost odpadla, saj bodo kmalu učenci Znanstvenega in klasičnega liceja pred strogo izpitno komisijo pri maturi in ta popoldanski pouk ni najboljša priprava na maturo.

## ŠOLSKE KNJIGE

Veliko težavo predstavlja tudi pomanjkanje šolskih knjig. Nekdanje komisije za šolske knjige ni več, prav tako ni več založnika. Obljuba, da bo zopet imenovana komisija za šolske knjige, je pa vse dotlej le obljuba, dokler ne postane dejstvo. Letos stopajo naše šole v dvajseto leto. Postajajo torej polnoletne, a popolnega razmaha kot bi si ga želeli, še vedno nimajo.

## STROKOVNE ŠOLE

Vedno bolj kričeče postaja tudi vprašanje strokovnih šol. S šolsko reformo se spreminjajo vse nižje strokovne šole in nižje gimnazije v enotne srednje šole, ki so kompromis med enimi in drugimi. Kdor se ne bo šolal, ga nova srednja šola ne bo usposobila za delo. Zato so nam potrebne triletno strokovne šole industrijskega in trgovskega tipa, ki bi jih obiskovali učenci po končani enotni srednji šoli, torej po 14. letu. Te šole so še zlasti potrebne, ker delodajalci ne bodo smeli sprejemati mladine na delo pred dovršenim 15. letom starosti, srednja šola pa bo mladina končala s 14. letom.

Torej novo vprašanje, nove zahteve, ki kličejo po rešitvi.

M. S.

I.

V jasni noči  
sem v videnju  
videl  
belega angela  
mojega rodú.

V rokah je držal  
apokaliptično čašo  
jeze in trpljenja,  
da jo izlije  
nad Triglavom.

In glej,  
ko je izlival,  
se je kaplja  
za kapljo  
spremenila v milost.

In slišal sem glas,  
podoben  
šumenju smrek,  
bučanju morjà,  
bobnenju slapov,  
da kmalu,  
prav kmalu,  
bodo veselo  
zvonovi zvonili.

## Tri videnja o mojem narodu

II.

Videl sem  
tvoje ime  
zapisano  
na zlatem stebru  
svetlega svetišča.

In tisoči, tisoči  
so stopali  
v belih oblačilih,  
s plavimi pasovi,  
v rdečih obuvalih,  
za znamenjem  
odrešenja.

Bilo ti je povrnjeno  
stotero in stotero  
za vse krivice.  
In tvoje ozemlje  
ni imelo mejà.

III.

Množica,  
brez števila,  
moj rod,  
je pela pesem  
zmagoslavja.

Na njeni glavi  
je blestel  
venec  
s skrivnostnim imenom  
štirih rek.

In slišal sem  
povelje angela:  
pojdi in povej,  
da praznik je blizu.  
Praznik vstajenja.

SERGEJ CANCIANI

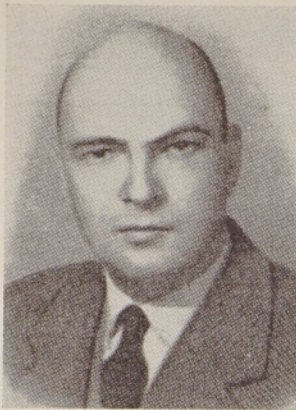
## Zapuščeni borjači

(Srečku Kosovelu)

Zapuščeni so borjači  
vse brinovke so odšle  
drugam,  
rumene trave so  
umrle,  
brinovo grmovje več  
ne daje trnjev,  
na svojem Krasu sem sedaj  
ves sam.  
Ne.  
Z menoj sameva  
bor,  
zadnji,  
črn,  
hrapav,  
izsušen od izgubljenih  
borb.



SVET LEPE VIDE



# NOVE NALOGE RADIJSKE POSTAJE V NOVI DEŽELI

*Ob zaključku leta je radijski in televizijski reporter, g. MITJA VOLČIČ obiskal slovenske radijske funkcionarje, da bi podal radijskim poslušavcem pregled oddaj v preteklem letu in načrte za bodoče. Ker je ta slika zanimiva, prinašamo razgovor našim čitateljem. — V novi deželi ima radijska postaja nove naloge. — Najprej se je obrnil g. Volčič na ravnatelja govornega sporeda, dr. ing. BORISA SANCINA in ga vprašal:*

*Dr. ing. BORIS SANCIN*

*Kakšno je bilo za Vas leto 1964 gospod doktor?*

Leto 1964 je bilo za našo postajo bogato pomembnih dogodkov. 28. aprila smo začeli oddajati iz novih študijev in 6. maja je bila slavnostna otvoritev palače novega sedeža RAI-a v Trstu. Z njim so dobile tudi slovenske oddaje nadvse moderne in funkcionalne urade ter naprave.

*Tudi oddajniki so se okrepili v preteklem letu?*

Tako je. Konec novembra je bil, obenem z ostalimi oddajniki na hribu sv. Mihaela, pojačen od prejšnjih 30 W na sedanjih 200 W tudi ultrakratkovalovni oddajnik, ki posreduje slovenske radijske sporede Goričanom in sosednjim področjem.

*Nedavno se je izboljšal sprejem slovenskih oddaj tudi na čedadskem področju, če se ne motim.*

Res je. 5. decembra se je našemu dotedanjemu srednjevalovnemu oddajniku za Trst in ultrakratkovalovnemu oddajniku za Gorico pridružil še ultrakratkovalovni oddajnik na Prešenskem hribu. Ta oddaja s frekvenco 96,1 Megahertza omogoča dober sprejem poslušavcem v porečju Nadiže in v okolici Čedada. Z vsemi temi pridobitvami je radijska postaja Trst A prerastla svoj prvotni tržaški pomen in se uspešno razvija v obveščevalno in kulturno središče, namenjeno vsej slovenski manjšini v Italiji.

*Kakšna je torej vloga, ki jo ima danes radio Trst A za slovensko manjšino, v Italiji?*

S širjenjem področja, kateremu so slovenske oddaje namenjene, se je seveda povečala tudi njihova važnost. Radio Trst A hoče biti slej ko prej duhovni most, ki naj zbližuje ljudi, ki v teh krajih živijo, in hoče prispevati k boljšemu medsebojnemu spoznavanju in izmenjavi dosežkov kulturnih svetov, ki se v naših krajih srečujejo. Zato posvečamo v naših glasbenih in govornih sporedih posebno pozornost slovenski in italijanski kulturni ustvarjalnosti ter problematiki.

*Leto 1964 je bilo polno dogodkov. Med drugimi je bila ustanovljena tudi samoupravna dežela Furlanija Julijska Benečija. Tudi to je verjetno vplivalo na program in na perspektive naše radijske postaje, gospod doktor?*

To je postaji še bolj podčrtalo njeno regionalno vlogo in naloge, kar prihaja do izraza v številnih oddajah

namenjenih dogajanju, kulturnemu življenju in ustvarjanju v deželi.

*Pogovorili smo se torej na splošno, o vlogi postaje, pojdemo zdaj na posamezna področja. Bi morda lahko začeli z glasbo? Kaj ste opravili na glasbenem področju?*

Na področju glasbenih sporedov uresničuje naša radijska postaja svojo nalogo s tem, da skrbi za snemanje vseh pomembnejših slovenskih orkestralnih, zborovskih in solističnih koncertov, tako v Trstu kot v Gorici in da stalno uvršča v svoje sporede nastope domačih glasbenih umetnikov kot tudi gostov iz Slovenije. Otvoritev novega kulturnega doma v Trstu, odpira na tem področju nove možnosti. Istočasno seveda razpolagamo z vsemi glasbenimi posnetki, ki jih napravi naš Sedež v deželi. Pri tem bi omenil posebno opere in simfonične koncerte iz tržaškega občinskega gledališča »Giuseppe Verdi«. Prav tako si za naše potrebe lahko prosto izbiramo iz bogate zbirke magnetofonskih posnetkov vsedržavnih radijskih omrežji. Od tam dobivamo odlične opere, koncerte in prave glasbene redkosti.

*Kaj pa z mednarodnimi izmenjavami? Dobivate tudi kaj izdelkov tujih radijskih in televizijskih družb?*

Pristojna Direkcija RAI za odnose s tujino nam pri skrbi posnetke del jugoslovanskih avtorjev v izvedbi jugoslovanskih radijskih orkestrovo in solistov. Niz tujih glasbenih posnetkov smo dobili letos tudi za Svetovni radijski teden.

*To je torej bilo leta 1964, kaj pa za bližnjo bodočnost?*

V prihodnjem letu si seveda želimo, da bi na naši postaji nastopilo še več domačih pevskih zborov in domačih glasbenih umetnikov, toda to ni odvisno samo od nas, temveč predvsem od krajevnih razpoložljivosti. Poudariti pa moramo, da so vrata za sodelovanje vsem na široko odprta.

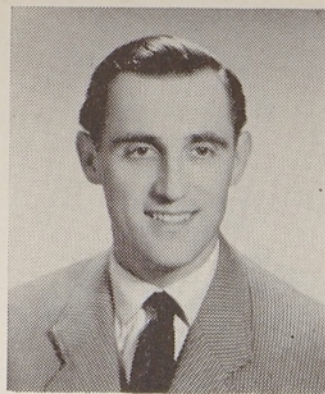
*Naslednje naše vprašanje gospod doktor bi se glasilo: kateri so bili glavni neposredni prenosi v letu 1964?*

Med našimi direktnimi prenosi, ki so preteklo leto v javnosti posebno odjeknili, bi omenil: 5. novembra purnos slavnostnega koncerta ob otvoritvi Kulturnega doma v Trstu in 24. decembra prenos, za našo postajo že tradicionalne, a letos še prav posebno lepe in dojete slovenske polnočnice iz Bazovice.

*Obrnili smo se na urednika kulturnih govornih sporedov gospoda Ada Lapornika. Kaj bi lahko rekli o govornem sporedu v letu 1964?*



# SPORED KULTURNIH GOVORJENIH ODDAJ



ADO LAPORNIK

Izmed stotin oddaj, ki jih obsega kulturni govorjeni spored v enem letu, pač ni lahko potegniti na plano samo eno ali drugo oddajo ali serijo. *To je vedno tragedija prevelikih sintez.* Naj predvsem omenim tiste oddaje, pri katerih del naših poslušavcev nekako neposredno sodeluje. In prav uvedba odnosno večja količina tega tipa oddaj, je glavna značilnost govorjenega sporeda v minuli sezoni.

*Pa se zaustavimo za trenutek pri teh oddajah. In katere so?*

Sem spada cikel »*Po društvih in krožkih*«, to je niz obiskov v kulturnih pevskih, igravskih, športnih in zabavnih organizacijah po Tržaškem in Goriškem. Oddaja »*Srečanja z našimi umetniki*« posreduje lik in opus kakega tukajšnjega likovnega umetnika. Rubrika »*Poletna srečanja*« je bila serija pogovorov z osebami, ki so letos poleti obiskale naše mesto, kot tudi z domačimi, ki so napravili kako zanimivo potovanje po tujini.

*Vse radijske oddaje v Evropi in tudi drugod so se v zadnjih letih vrgle na nagradne uganke, na quiz oddaje. Tudi vi kaj pripravljate kar se tega tiče?*

Že v prejšnji sezoni smo uvedli takšne quiz oddaje. In sicer prva je bila »*Glasovi iz narave*«, sedaj pa teče oddaja »*Plošče za vas*«.

*Toda zaustavimo se za trenutek pri kulturnih oddajah, kulturnih oddajah v ožjem pomenu besede.*

Naša postaja seveda ne gre mimo velikih kulturnih dogodkov in jim zato posveča vso dolžno pažnjo.

*Recimo, katere dogodke ste počastili v letu 1964?*

V začetku leta smo se oddolžili spominu *Svetih bratov Cirila in Metoda*. Enak namen sta imeli seriji, posvečeni prva, univerzalnemu geniju *Michelangelu Buonarrotiju*, druga pa velikemu znanstveniku *Galileu Galileiu*.

*Torej velike obletnice leta. Kaj pa v domačem merilu?*

V domačem merilu sta isto nalogo opravili na primer seriji, posvečeni prva, tržaškim italijanskim teatrom, druga pa slovenskemu gledališkemu življenju v Trstu.

*S tem ste se dotaknili nekako slovenskega kulturne-ga življenja.*

Mislím, da je naše poslušavce zanimala, odnosno jih še zanima serija »*Poglavja iz zgodovine slovenske knji-*

*ževnosti*«, ki je v tekoči sezoni v celoti posvečena največjemu slovenskemu pesniku Prešernu in njegovi dobi. Naj na hitro omenim samo še recenzije iz sodobne slovenske in italijanske književnosti.

*Pa folklor, gospod Lapornik, ki je tako priljubljena pri naših poslušavcih?*

Vzporedno tečeta dva niza in sicer je prvi posvečen tukajšnji slovenski primorski folklori in je podan v pogovornem domačem jeziku, drugi pa zajema iz splošne slovenske folklorne zakladnice.

*Folklor ob Jadranskem morju in blizu Krasa. Verjetno ste se tudi teh vprašanj dotaknili?*

V zvezi s tem naj omenim serijo sestavkov o Jadranskem morju ter niz o kraški flori, ki je zdaj v oddaji.

*Mislím, da sva se dobro pogovorila o letu 1964. Kaj pa pripravljate za prihodnje leto, za leto 1965?*

Naši prihodnji kulturni sporedi so seveda logično nadaljevanje, razvoj tega, kar je bilo doslej.

*Verjetno pa ste pripravili tudi kaj novega.*

Novost bo oddaja Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi, ki bo zajela kulturno delovanje po vsej deželi Furlaniji-Juljski krajini.

*Kako si to konkretno predstavljate?*

Obsegala bo razgovore, debate in podobno o kulturnem delovanju in njegovih protagonistih.

*To je eno, nadalje?*

Prihodnje leto bomo slavili *sedemstoletnico rojstva Danteja Alighierija in 20. letnico italijanskega odporniškega gibanja*. V programu sta dve seriji, s katerima se bo naša postaja oddolžila proslavam obeh dogodkov. Ena izmed nalog naše postaje je tudi, da seznanja svoje poslušavce s stvarmi in dejstvi, ki zblizujejo oba sosednja naroda. Temu smotru odgovarja niz z naslovom »*Italija in Južni Slovani v dobi 1848-1918*«, ki je že v pripravi. Za postni čas pripravljamo poleg serije običajnih postnih predavanj poseben niz *dramatiziranih postnih legend*.

*To nam je povedal o delu v letu 1964 ter o načrtih za leto 1965 — vsaj za prve mesece, urednik kulturnih govorjenih sporedov gospod Ado Lapornik. Zdaj pa se bomo pogovorili še z urednikom dramskega odseka gospodom dr. Zorkom Harejem, ki odgovarja tudi za mladinske oddaje. Torej gospod doktor, kaj je najbolj izstopalo na vašem področju v preteklem letu?*



## DRAMSKE IN MLADINSKE ODDAJE

Dr. ZORKO HAREJ

Najpomembnejši in najvidnejši dogodek z dramskega področja dejavnosti naše postaje je vsekakor bil »Natečaj za izvirna slovenska radijska dramska dela«, ki ga je letos januarja razpisala Italijanska Radiotelevizija, z namenom, da dobi nove avtorje in približa dramatikam že znane.

*Je močno odjeknil v javnosti?*

Natečaj je vzbudil veliko zanimanja, saj se ga je udeležilo 19 novih dramskih del, od katerih so bila tri nagrajena in 5 priporočenih. Eno priporočeno in tri nagrajena so bila že na sporedu na naši radijski postaji; ostala bomo oddajali v prvem tromesečju prihodnjega leta odnosno začetku drugega.

*Torej to — kar se tiče, dr. Harej tega natečaja za izvirna radijska dramska dela. Poleg tega kaj ste še imeli v letu 1964?*

Prvi teden julija smo zaključili vrsto 28 oddaj opremljenih s številnimi značilnimi primeri z naslovom »Pregled italijanske dramatike«, kjer so bila prikazana vidnejša razdobja italijanske dramske umetnosti od začetkov do današnjih dni, zlasti tista, ki so pustila globlje sledove v razvoju evropskega gledališča. Pred dvema letoma in pol se je namreč porodila misel, oddajati zgodovino slovenske in italijanske dramatike, katerih oddaje naj bi potekale vzporedno ali zaporedno, a »Pregled slovenske dramatike« je še v pripravi in bo na sporedu predvidoma prihodnjo sezono.

*Katere pomembnejše dramske novosti ste predvajali v preteklem letu?*

V preteklem letu smo predvajali sledeče vidnejše novosti: Lessingovo »Emilijo Galotti«, Fabbrijev »Proces proti Kristusu« in predvsem pa Goethejevega »Fausta« in Manzonijevega »Adelchi«a, ki je bil za to priliko prvič preveden v slovenščino. Temu je treba dodati še letos nagrajena slovenska dela, kar smo že omenili, in radijska dela, ki so se udeležila znamenite nagrade »Premio Italia« in predstavljajo ogledalo in prikaz dosežkov in prizadevanja svetovne dramaturgije.

*Gospod doktor, Vi odgovarjate tudi za mladinske oddaje. Kaj pa je bilo tam takega, kar bi lahko podčrtali in poudarili?*

Na mladinskem področju, bi bilo treba podčrtati predvsem oddajo »Lepo pisanje«, to je rubriko, ki je nastala z namenom, da vzpodbuja mlade ljudi z zgledom k rednemu in marljivemu študiju sploh in posebej proučevanju jezikovnih in slogovnih sredstev, da morejo lepo in pravilno izraziti svoje misli in čustva.

*Kaj pa tista glasbena oddaja za mladino, ki je tako priljubljena, če se ne motim.*

To je tudi nova rubrika in sestoji iz oddaj, v katerih avtor podaja na preprost in razumljiv, z značilnimi primeri oprt način izrazoslovje glasbene govornice, začetek, funkcijo in razvoj glasbenih oblik. Med mladinskimi rubrikami je še značilna in zelo priljubljena oddaja »Pisani balončki«, radijski tednik za najmlajše. Tem je treba dodati še dramaturgirano mladinsko povest »Beli kit Moby Dick«, ki jo je napisal Herman Melville in v rubriki »Širimo obzorja« in še »Gradovi na Goriškem«, »Prazgodovina naše dežele« ter »Tradicionalne dejavnosti tržaškega gospodarstva«.

*In zdaj še Vam isto vprašanje kot uredniku govornih sporedov Adu Laporniku, namreč gospod doktor, kaj pripravljate za leto 1965 ali vsaj za prve mesece novega leta?*

Najvažnejša novost je na področju mladinskih oddaj; to je rubrika »Radio za šole«, ki ima namen postaviti bolj neposredne stike med radiom in šolo. Oddaje so namenjene ljudskim šolam in so bile v glavnem zamišljene kot vzorne šolske ure s sodelovanjem učiteljev in učencev.

*Kdo pa je pripravil sporede za ta radijski šolski program?*

Sporede je določil Uredniški zbor, ki ga je izbralo tržaško oziroma goriško šolsko skrbništvo. Te oddaje, poleg vzorne lekcije s tematiko, ki je blizu in dopolnjuje predpisano šolsko snov, bodo obsegale tudi petje, recitacije, prizorčke in šolsko pošto, ki ima za namen šolarje raznih šol duhovno družiti.

*In na področju radijskega gledališča, kaj ste pripravili, kaj ste si zamislili?*

Kot posebnosti naj navedem Wildeovo »Nepomembno žensko«, Fonvizinovega »Brigadirja«, Schillerjevega »Don Carlosa«, Madáchovo »Tragedijo človeka« ter »Mrtve duše« N. J. Gogolja.

*»To kar se tiče klasičnih del. Kaj pa moderno gledališče?*

Od modernih avtorjev, ki ustvarjajo po najmodernejših vidikih velja spomniti na dramska dela: »Poslednje zatočišče« Listerja Sinclaira, »Izbiranje žrtev« Rolfa Schroersa, »Zasebna raziskovanja« Oskarja Sandnerja, »Če je to človek« Prima Levija, »Inkvizicija« Diega Fabbrija, itd. Med sodobnimi in za naše sporede novimi slovenskimi teksti, ki jih bomo oddajali v prvih tromesečjih 1965, pa moramo omeniti misterij »Obsodili so Kristusa« Branka Rozmana; »Dialoge« Primoža Kozaka in »Ber-

nardka» Saše Vuga, katerim je treba dodati še doslej neizvedena dela, ki so bila priporočena na našem že omejenem natečaju za izvirna slovenska radijska dramska dela, to so: »Več ko bron in cimbele« Vinka Beličiča, »Tretji plača« Tončke Curkove ter »Veter s Pampe« Marija Maverja. Varietejska oddaja z naslovom »Za smeh in dobro voljo«, bo letos v pustnem in povelikonočnem času na sporedu vsak teden. Na madinskem področju bomo že januarja začeli oddajati v nadaljevanjih roman »Winnetou«, ki ga je napisal priljubljen mladinski pisatelj Karl May.

*Zlasti tega, mislim, da naši mladi poslušavci ne bodo zamudili. Torej, kot smo videli, je tudi na dramskem področju za vse okuse dovolj programa, kajne doktor Sancin?*

### **4500 ur oddajnega časa, 6000 sporedov, 100 radijskih iger in 1000 predavanj**

Seveda, vsak ima v naših programih nekaj zase, vsaj trudimo se, da bi bilo tako. Dodal pa bi, da iz tako kratkega pregleda še ni razvidno vse kompleksno delo, ki ga je treba opraviti za izpolnitev približno 3400 ur oddajnega časa, ki ga obsegajo glasbeni in govornjeni sporedi naše postaje.

#### *3400 ur ste rekli?*

Da, od skupnih nad 4500 ur oddajnega časa postaje kot take. Samo za glasbene programe je treba vsako leto pripraviti skoro 6000 sporedov, za govornjene predvideti nad 100 radijskih iger, nad 1000 predavanj in okrog 200 mladinskih oddaj. Vse to bi bilo nemogoče brez številnih in požrtvovalnih zunanjih sodelavcev, katerim se

na tem mestu najlepše zahvaljujemo. In tudi poslušavcem smo hvaležni, posebno tistim, ki nam s stotinami in stotinami pisem, ki jih dobivamo, dokazujejo, da nas v našem delu spremljajo in da ga cenijo. V letu, ki smo ga zaključili, se je z uvedbo dveh dopisnih oddaj glasbe krog teh poslušavcev še močno razširil tudi na mladino, kar je tudi ena izmed ne ravno nepomembnih pridobitev preteklega leta.

*Kar se časnikarskega sporeda tiče, ki je vezan na aktualnosti, je težko napovedovati bodočnost. O tem je dejal g. Volčič tole:*

Sporedi bodo v glavnem isti kot v zadnjem tromeščju leta 1964, ko se je število oddaj povečalo od 13 na 14 in je oddajni čas časnikarskih rubrik dosegel skoro 18 ur tedensko. Najmlajši naslov med našimi oddajami je »Danes v deželni upravi«; na sporedu je vsak delavnik ob 20.30. Ker se dejavnost samoupravne dežele krepi in pričakujemo dejanj polno leto 1965 na tem področju, lahko mirno rečemo, da bodo tudi te naše oddaje postajale čedalje pomembnejše. Do konca *II. Vatikanskega koncila* se bo nadaljevala oddaja, ki nosi prav to ime. 20. letnici se bliža priljubljena »Kmetijska oddaja«. Oddaja »Gospodarstvo in delo« bo, upajmo, mogla pričati o gospodarskih uspehih v novem letu. Upajmo, da bomo v naših sporedih, ki skušajo biti odraz obsežnega in raznolikega dogajanja v svetu, lahko govorili samo o pozitivnih dejstvih, čeprav moramo ne prav neredko ugotoviti da posebno mednarodni dogodki ne ustrezajo našim upom. Naše upanje, voščilo časnikarskega odseka Radia Trst A je, da bi v letu 1965 mogli pokazati, da ni stvarnost v resnici razočarala nikogar, ali vsaj, da je razlika med željami in izpolnitvijo bila čim manjša.



## TUJCI POVSOD

## 17. NADALJEVANJE

*Povest Zore Saksidove raste v vrh in postaja vedno bolj zanimiva. V letošnjem letniku bo zaključena. Tisti, ki niso brali pr.jšnjih poglavij, naj jih preberó v lanskem letniku Mladike.*

Teden pred Sv. Jožefom je kar naravnost po službi stopil do Urbanca, edine trgovine s semeni, ki jo je poznal. S policijske postojanke na Bregu do Miklošičeve ceste v višini hotela Union je bilo kar lep kos poti, a na take pritike svojega najslajšega sna se ni oziral. Dočim je bil v službenih urah v duhu ves čas doma na vrtu, in komaj čakal, da mine zadnja ura, se pri kakršnemkoli delu za svoj dom še zdaleč ni jezil, da čas prepočasi teče, ali pa pomislil, kakšno delo ga čaka naslednjega dne na stražnici. Pri podrejenem in plačnem delu je bil navzoč le telesno, opravki za dom pa so mu kar urekli dušo in telo.

Čim je stopil v trgovino, so se prodajavci pozorno ozrli po njem, ker je bil v policijski obleki, in najbližji ga je prosil, naj se vrne pozneje, ker gospodarja trenutno ni.

»Saj nisem prišel uradno,« je pojasnil Franc s svojim zdravim in sončnim primorskim smehljajem, »le nekaj semen bi rad kupil.«

»Tako, še gospoda postrežem.«

Na vrsti je bil gorenjski očanec. Franc je že izza vojakov poznal in rad poslušal gorenjščino; zdela se mu je trda in odločna kot pest in kot ljudje, ki so jo govorili. Ni se bilo bati, da ti bodo zapravljali čas po nepotrebem ali mlatili prazno slamo. Gorenjski fantje pri vojaki so že bili taki: držalo je, kar so rekli, in pri delu se niso zanašali na druge ali se ga otesali.

Možaku je tičal za klobukom negovan gamsov čop, pod suknjičem pa se je na rožastem žametovelnika blestela težka srebrna veriga in oznanjala v žep zataknjeno uro, gotovo veliko za dobro otroško pest. Franc je stal tako blizu Gorenjca, da ga je med suhim semenskim vonjem trgovine zbedel v nosnice zdaj pa zdaj ostrejši vonj po smrekovi smoli in po medu. Kar videl ga je, kako s prižgano pipo onegavi okoli čebelnjaka, in mu skoraj zavidal toliko srečo.

Kmet je pozorno poslušal prodajavčevo razlago, kdaj, kako in koliko mora gnojiti travnik z umetnim gnojilom in kdaj mora sejati lucerno. Včasih ga je prekinil in povedal svojo, a trgovski pomočnik ni bil prav nič nestrpen, kar je opogumilo še Franca, da je vprašal, ko je prišel na vrsto, kdaj mora sejati bučke in kumarice, ki jih je prišel kupovat.

Prodajavec se je odkrito nasmehnil in pojasnil: »Zdaj je zadnji čas, da jih sadite v zaboječke, če jih hočete pikirati in nato presaditi na prosto krepke in zdrave, ne pa rahitične grmiče. In precej narazen jih vtaknite v zemljo, da se lepo razrastejo in jim ne bo manjkalo ne zraka ne sonca.«

Poudaril je bil besedo sadite in mladi vrtnar je

takoj razumel, kje ga je polomil; posmejal se je še sam in bistro poslušal razlago. Takih odtehtkov in popravkov je bilo v Obrobkovem novem poklicu spočetka kar precej, a sprejemal jih je dobrovoljno in z neskritim veseljem. V nekaj letih je postal pravi strokovnjak in se je smejal strahu, s katerim se je prve čase spraševal, kako bo odkril vse vrtnarske skrivnosti, da bo tudi na njegovem vrtu raslo tako, kot je bilo videti na reklamnih slikah semenskih vrečic: solata trdih glav in zdrava, kumare ozke, gladke in temne, cvetače goste in bele, kapus in ohrovt tako gosto zvita, da skoraj ni bilo zraka med posameznimi listi, paradizniki blesteči in napeti, endivija rumena kot sonce. Menda niti gospodarji veletrgovin s semeni niso vedeli, da se je za tisto slikano popolnostjo kopicilo tisočero vprašanj: »Kdaj sejati? Kdaj presajati, zalivati, pleti, obtrgovati, okopavati, obšipati, senčiti? Katero seme pridelati doma in kako ga shraniti, da ne bo vzkliko predčasno ali splesnilo? Pa vezati, pobirati gosenice, žuželke, polže, uničevati krte, bramorje, voluharje?« Vsega tega na slikah ni bilo, primernih priročnikov tudi niso prodajali in če bi jih, bi ne pomagali dosti, ker se prst loči od prsti, kjer nekaj dobro uspeva, drugo vsahne ali zdivja. Kako lepo bi bilo, da bi ustanovili take šole, kjer bi šel skozi ena vrata vanje kot nevedno otročé, skozi druga pa zdirjal na svoj vrt kot izkušen vrtnar! Pa je bilo vse šolanje le v osebnih izkušnjah, v dobri volji, v razočaranjih in upih, v polnih sragah in večnih žaljih, v času in potrpežljivosti in spet potrpežljivosti, zabeljeni s krepkimi žrtvami.

Mladenič je položil na pult pred Franceta dve majceni, že zalepljeni papirnati vrečki; na eni so bile naslikane bučke v barvah, na drugi kumarice. V njegovih širokih dlaneh sta se kar izgubili. Malce je premišljal, nazadnje pa le glasno podvomil, če bo zadostovalo za toliko zemlje, kolikor jim je namenil.

»Sem mislil, da bo le za vas za domačo rabo,« se je opravičil fant.

»Zame ob že, a bomo vozili na trg.«

Zdaj je fant natehtal za majceno velnico enega in drugega semena in hotel vedeti, kdaj Obrobek sploh dela, če je pa v službi.

»Dolgo ne bom; vidim, da zemlja bolj nese kot pisarniški stol.«

Trgovski pomočnik se je v sebi čudil in malce smejal gospodu, ki se je namenil zamenjati varno plačo za tvegan zaslužek, zlikano obleko za umazane cape, lepi urnik za garanje brez oddiha ter brezskrbnost za večni strah pred sušo in točo, in najrajši bi mu bil svetoval, naj se drži pametnega reka: »Bolje — drži ga, nego — lovi ga!« Pa je molče napravil zavojček, naštel semena, ki jih bo treba v kratkem sejati za jesen in zimo ter se nazadnje čisto poklicno priporočil:

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

## VEČ OTROK!

*Kaj sodite o knjižici »Več otrok!«? Vprašam Vas, ker se mi zdi le nekam čudna ta reklama za večje številno otrok.* b. z. iz Trsta

O vprašanih, o katerih govori knjižica, je pisala že Mladika, ki je najprej objavila članek Franca Jeze in nato članek prof. Suštarja. (Prof. Suštar je o istem problemu objavil daljši članek v predzadnji številki priznane švicarske revije *Orientierung*).

Po mojem mnenju naslov knjižice ni posrečen. Lepši naslov bi bil: Več dobrih zakoncev in staršev!

O knjižici je bilo objavljenih več ocen. In v tem odgovoru bi rad poudaril pomanjkljivost teh ocen, ki so prezrle vrednost Suštarjevega članka.

Pri vsej tej zadevi, za katero se je zanimal tudi koncil, gre predvsem za iskanje rešitve, kako bi pomagali zakoncem, dobrim krščanskim zakoncem, ki hočejo vestno vršiti svoje dolžnosti, da bi mogli živeti v milosti božji. Kakšen smisel naj ima vsa liturgična obnova, če ne najdemo poti, ki bi zlasti mladim zakoncem odprla pot do obhajilne mize in tako do pravega vira ljubezni? Ni nobena skrivnost, da se prav mladi zakonci v velikem številu izogibajo spovednice in obhajilne mize. Zakaj? Kje je pravi vzrok? Ali se ne da tu nič pomagati?

Naj mi bo tukaj dovoljeno, da zastavim za mladino isto vprašanje. Zakaj se mladi ljudje, komaj pridejo v stik s problemi mladostnikov in s samim življenjem, izmaknejo obhajilni mizi? Prav v času borbe in zorenja, ko je zakramentalna milost tako potrebna za rast v dobrem in v božji ljubezni?

Naš narod je začel hirati, ko se je začel odmikati evharistični daritvi in evharističnemu obedu. Iz tega hiranja in umiranja se ne bo dvignil po štetju otrok, ampak ko se bo znašel kot trdna in ozdravljena družina ob božjem oltarju.

## RADIJSKI PRENOS NEDELJSKE MAŠE

*Tržaški radio prenaša vsako nedeljo sveto mašo iz stolnice sv. Justa. Po 7. marcu bo najbrž v stolnici sveta maša po novem načinu in ne bodo zato peli več v latinščini, ampak v italijanščini. Kaj bo s prenosom na slovenski postaji?* o. j.

Do spremembe v stolnici bo gotovo prišlo. Kakšna bo ta sprememba, ne morem povedati. Sčasoma bodo namesto slovesne maše v latinščini peli v italijanščini. Kdaj in kako, pa sedaj nihče ne ve.

Enako moram odgovoriti, če me kdo vpraša, ali bomo kmalu imeli po naših cerkvah slovesne maše v slovenskem jeziku. Treba bo priprave, truda in potrpljenja, zlasti pa veselja in požrtvovavnosti. Potrebni so najprej glasbeniki, ki naj po cerkvenih določilih pripravijo potrebne skladbe.

Liturgična konstitucija štev. 121 pravi: »Glasbeniki, ki so prežeti s krščanskim duhom, naj se zavedajo, da je njihov poklic gojiti cerkveno glasbo in množiti njene zaklade. Ustvarjajo naj skladbe, ki bodo imele zna-

»Pa se še po ostalo vrnite k nam! Postrežba je odlična, semena zdrava in nezaležana. Po želji vam jih lahko naročimo naravnost iz drugih držav. In za nasvete smo vam vedno na razpolago.« Dal mu je še reklamni seznam v slikah s priporočilom, naj ga skrbno prebere, če česa ne razume, naj pride k njim po pojasnilo. Kar je bila prvim mornarjem zvezda severnica, je bil Francetu vsaj prvi dve leti vrtnarstva ta Urbančev trgovski pomočnik. Niti ob koncu meseca, ko se je s plačo v žepu vračal iz službe, ni bil Franc tako prijetno nestrpen kot tokrat, ko je hitel po ljubljanskih ulicah s seznamom in s semeni v torbi. Ni se še dobro preoblekel, že je bil v drvarnici in zbil iz starih desak preprost zabojček brez pokrova, ga ne vrtu napolnil s presejano zemljo, v kuhinji pa nasadil vanjo kupljeno seme, ga navlažil z mlačno vodo in ženi trdno zabičal, naj ne tika in preklada ter pazi, da ne bo prepriha. Toplote je bilo dovolj, ker je Anica še vedno kurila ves dan, zraka pa tudi, ker so bila kuhinjska vrata odprta od jutra do noči.

In tako sta s svakom hitela vsak s svoje strani, kdo bo prvi zadel črepinjo, ki jo je postavil mladi gospodar na sredo izbranega prostora, da bi ju nemo vzpodbujala. Pepe še nikoli v življenju ni kopal zemljo s tako vnemo, skoraj z užitek. Doma se je kot klada vlekel za očetom in včasih res zamahnil s krampom, da bi tata ne mislil, da jo je že popihal; dobričina se je rad ponorčeval iz sina: »Danes enkrat, jutri enkrat! Pazi, Pepč, da se ne pregreješ, ko tako hitiš!« Fant je zapihal izpod čopa las, ki mu je vedno silil na oči, in še dalje v redkih presledkih zbadal trmasto grudlo. Čb sestrinem možu se je čisto spremenil; morda je vplivalo nanj okolje, kjer je po vseh vrtovih mrgolelo kot v mravljišču, če bezgneš vanj, ali pa svakova neutrudljiva vnema, ali oboje. Poznalo se je, da Obrobek ne dela iz pohlepa po denarju, ampak iz ljubezni do ustvarjanja, ko z nekaj zrnici, rokami, duhom in z božjo voljo priklieš iz zemlje kruh za glad, vira za žejo in lan za obleko. V zraku, v zemlji in v vodah je vršala pomlad, pa je vzkipela tudi v mlademu Pepetu, v preprostem in revnem kmečkem fantu, ki še slutil ni o podtalnih silah, ki poženo bitja v gibanje, zlasti na pomlad, pa je le hitel na vse pretege, da bi bil s svakom vštric, ko sta zasajala vsak svojo lopato v težko ilo.

Zvesto jima je drugoval škrjanček, ki je bil še pred zoro zletel pod nebo in ga je bilo zdaj ob močnem soncu komaj ločiti. Daleč na vrtu so se sprehajale dolgorepe in sloke pastiričke, v kostanjih vzdolž Opekarske ceste je čivkala raja vrabcev in na Bučarjevi smreki je žvižgal kos.

»Pa vendar ne bo dežja?«

Obrobek je bil že večkrat opazil, da so bili kosi pred dežjem najbolj živahni ali pa le zrak tak, da jih je bilo bolje slišati. Ozrl se je proti jugu in dodal: »Krim nima kape, smo že dobri. Vsaj še dva dni naj drži, da napraviva to delo, potlej pa le naj bo, kar hoče.«

Tudi Pepe je zravnal hrbet in se oprl na lopato, bolj v počitek kot da pogleda za vremenom.

»Saj ni oblačno, vroče pa tudi še ni tako, da bi se vreme hitro spreminjalo.«

Okoli kodrastih las mu je pribrenčala čebela s polnimi mošnjčki na prednjih nožicah; zašla je s travnika med cesto in vrtovi, kjer so križarili med drobnimi marjeticami in rumenimi koški cvetočega regrata kapusovi belini in citrončki. S stavbe ob koncu travnika je bilo slišati zidarje in tesarje, ki so se že lotili strehe in pravkar postavljali smrekov vršič z rdečimi trakci.

»Tam že pripravljajo likof,« se je posmejal mladi Bric in z nogo krepko porinil lopato v zemljo.

»Ali bi ga četrtinko, kaj, Pepe? Še meni bi teknil.« Francetovi beli zobje so se zablesteli v soncu, a v hipu so jih skrile ustnice, ki jih je obliznil jezik ob misli na vino.

»Pa skleda radiča s fižolom. Kdaj boš pa radič sejaj?«

»Saj res; bom moral vprašati pri Urbancu po semenu. Ga nisem več jedel, odkar sem šel iz Trsta.«

»Jaz pa še dlje; štiri leta prav gotovo, a ne vem, zakaj sem si ga šele danes zaželel.«

Senca, ki so jo drvavnice metale na dvorišče, se je umikala z dvorišča, kot bi jo kdo podil, in sončna luč se je v pramenih raztezala po Matijčevih pleničkah in krilcih, ki jih je Anica pravkar razobesila na dvoriščni vrvi. Zagrabila je prazni lavor, zapela zadnjo vrstico pesmi Roža, roža, ti na vrtu, ki jo je prav gotovo doslej pela v srcu. Mladi in polni glas, nasmejan od lepega jutra ali od notranje sreče, se je mehko izgubljal v zraku, ko je hitela v kuhinjo. Fantiček se je sit in previt v košku igral z ročicami, na štedilniku je že dolgo vrela goveja juha. Anica je pristavila še lonc s krompirjem, za malico pa ponev z domačo zaseko. Pepe je celo na vrtu razločil odsekane udarce jajc ob ponvin rob in cvrčanje, ko jih je sestra spustila v precvrto čebulo. Zjutraj si je zadelal želodec z loncem bele kave s kruhom, a ob prijetnem vonju, ki je prihajal skozi okno, bi bil prisegel, da je že dolgo prazen.

»Jeest!« se je pokazala na pragu Obrobkova in spet izginila.

»Zdaj vidiš, zakaj si se spomnil radiča in fižola,« se mu je posmejal Obrobek in zapičil kramp v kup nakopane zemlje; »lačen si! Le pojdiva, da ne bo malica premrzla!«

Preder je sedel k mizi, se je Franc poigral s sinčkom in v zahvalo si ga je moral posesti na kolena. Da mu ni lovil vilic, mu je stisnil v peščico kos spodnje krušne skorje; fantiček jo je lizal in sesal ter si naškrobil brado in lička. Teknilo mu je, da je mlaskal in brundal kot mlad medvedek prvič ob divjem satju. Ko je postala preprosta slaščica zaradi mokre razmešanosti prenevarna, mu jo je vzel oče iz rok, a brez upiranja ni šlo in Obrobek ga je moral raztresti z ujčkanjem na kolenih. Anica se je hlinila, da ničesar ne vidi, ker se je še predobro spominjala časa po porodu, ko moža niti k sinčku ni bilo, ker se je sramoval svojih čustev, pa ga tudi zdaj ni marala spravljati v zadrego zaradi ljubeznivosti, ki jih je bil deležen mali. (Dalje)

čaj prave cerkvene glasbe in jih bodo mogli izvajati ne le večji zbori, ampak bodo dostopne tudi manjšim ter bodo dajale primerno mesto sodelovanju vsega vernega občestva. Cerkenemu petju namenjena besedila se morajo skladati s katoliškim naukom, poiskati jih je treba zlasti v svetem pismu in liturgičnih virih.«

Ko se je takoj po zaključku tretjega zasedanja drugega Vatikanskega koncila pokazalo, kako se bo v Italiji vršila liturgična obnova, se je tržaški g. škof takoj pozanimal, da bi se za Slovence pripravila primerna nova oddaja nedeljske svete maše.

Takoj od začetka je bilo pa razvidno, da ne bo mogoče oddajati slovesne pete svete maše, kakor je bila do sedaj v navadi. Zadovoljiti se bo treba z navadno tiho mašo z zbornim ali ljudskim petjem. Maša bo po novem obredu, pri katerem bodo prišli do izraza ne samo petje, ampak predvsem duhovnikova molitev z verniki in branje ter razlaga božje besede. Kdaj pozneje bo prišla na vrsto, vsaj za večje praznike, slovesna sveta maša.

Gre za nekaj novega in tveganega. Veseli nas, da bomo mogli prav po radiu pokazati, kako je mogoče izpeljati cerkvena navodila za bogoslužna opravila, katerih naj se verniki udeležujejo »zavestno, dejavno in z vso duhovno koristjo« (Konstitucija štev. 12).

V teku so priprave, da bi z novo oddajo svete maše začeli 7. marca iz rojanske župne cerkve.

Opozarjam še, da bo prva maša z uporabo slovensčine tudi v rojanski cerkvi 14. februarja ob 16. Po želji cerkvenih oblasti naj bi ta maša služila vernikom, da bi spoznali predpisane novosti in se zato temeljito pripravili na sodelovanje pri svetih mašah, ki bodo 7. marca vpeljane vsaj za nedelje in praznike po vseh cerkvah, kjer se vrši redna služba božja za Slovence.

Koliko slovenskega bo pri bogoslužju? Toliko kot italijanskega. To je za nas pravilo v Italiji. A je veliko, ker ne bo razlike s slovenskimi škofijami.

Z vpeljavo domačega jezika in z nekaterimi spremembami še zdaleč ne bo vse storjeno, da bi bila maša res višek vsega bogoslužja in najobilnejši vir milosti za krščansko življenje. Nič ne pomaga spremeniti pri maši jezik, če ne spremenimo tudi mišljenja in srca. Da bomo z mašo Boga res prav častili in se bodo naše duše pri maši res posvetile, ni dovolj, da smo pri maši samo navzoči, temveč moramo z mašnikom aktivno sodelovati, z njim skupaj moliti in mu odgovarjati. Zakaj maša je naša skupna ali občestvena daritev.

»Cénimo daritev svete maše in radi hodimo k maši. Bodimo pa pri maši tudi kar najlepše, kar najpopolneje. Spolnujmo pri njej svojo veliko in lepo nalogo, ki smo jo s krstom prejeli. Opravljamo pri njej svojo vlogo sodelavca, ne le gledavca, da bomo tako iz maše kakor iz najmočnejšega studenca zajemali obilne milosti za krščansko življenje. Tako bomo pri maši postali pravi kvas Kristusov in sol zemlje, sposobni, da tudi drugim s svojim življenjem oznanjamo Kristusa ter jih razveselimo z njegovo osrečujočo božjo lučjo.«

(Iz pastirskega pisma slovenskih škofov)



## RAJBELJSKI RUDNIK

Rudnik v Rajblu spada med najbogatejše rudnike v Evropi za cink in svinec. Razen tega je v rajbeljskih rudninah precejšnja količina germanija. Zaradi tega je njegova pomembnost še večja in dobiva mednarodni značaj.

Deželni svet je na eni izmed svojih zasedanj razpravljaval o tem pomembnem rudniku, ki prihaja zdaj v last dežele. Deželni odbor preučuje podrobni načrt za njegovo ureditev in delovanje. Rudarji z velikim zaupanjem pričakujejo, da bo dežela čim boljše uredila in rešila vsa vprašanja, ki so v zvezi s kar najboljšim delovanjem rudnika.

Obiskali smo nekaj slovenskih družin v Rajblu. Živo čutijo, da so povezani z ostalimi Slovenci v novi deželi. Trst jim je nekoliko daleč in le malokdaj pridejo do sem. Nekateri so tožili, da prihaja premalo slovenskega tiska do rudarskih družin. Res pa je tudi, da v splošnem malo bero, posebno mladina. Vendar bi prijeli revijo ali časopis v roke, kjer bi našli to vez, če se bo tisk zanimal za njihove težave in če bo skušal biti njihov zagovornik in glasnik.

Nekaj družin pa je gotovo, kjer vedno radi kaj lepega bero. In tam bo gotovo našla tudi naša revija svoje prijatelje — tako so nam rekli. Seveda bo skušala revija posvečati tudi njim svojo pozornost.

## OKTET PLANIKA IN ANSAMBEL DIAMANTI

Pevmsko društvo J. Abram nas je 17. januarja prenesetilo s svojim nastopom v Katoliškem domu v Gorici. Mislili smo da je delovanje tega društva zastalo zaradi mnogih obveznosti njegovega vodje Franceta Valentinčiča. Njihov samostojen koncert nas je zato tem bolj razveselil. Oktet Planika se je predstavil dobro pripravljen in gotov v podajanju. Opazili smo nekaj variacij v zasedbi in večjo zlitost glasov. Posebno naj pohvalimo program: poleg skladb mnogih najvidnejših slovenskih skladateljev je obsegal tudi dva domača skladatelja: Emila Komela in Ubalda Vrabca. Tudi povezovala prof. I. Bolčine je bila zelo umestna, ker je v njej pred vsako izvedbo predstavil kratko avtorja čigar pesem je bila na sporedu.

Novost večera je bil instrumentalni ansambel *Diamanti*, ki ga sestavljajo tri kitare in baterija. Vsi člani

ansambla so mladi, imajo pa velik smisel za glasbo in dober posluš za ritem. Po zasedbi in programu bi jih lahko primerjali znani skupini Shadous. Njihov nastop je takoj navdušil občinstvo. Zaigrali so tudi v drugi zasedbi nekaj domačih Avsenikovih motivov.

Ob zaključku so skupno z Oktetom podali zelo originalno izvedbo znane pesmi »Kraguljčki«, ki je bila res najlepša točka večera. K uspehu je pripomogla tudi zelo posrečena scenarija slikarja A. Kosiča. Samostojno je nastopil tudi harmonikaš Z. Klanjšček, ki je odlično zaigral dva motiva.

Koncert pevmskega društva je bil zares lep večer za vse, ki smo ga poslušali. Izvajavcem moramo izreči toplo priznanje.

Silvan Kerševan

## KANALSKA DOLINA V SNEGU

Če so nam bile Sv. Višarje do pred nekaj let priljubljena, božja pot predvsem poleti, prihajamo zadnja leta, ko nas lahko vzpenjača potegne do vrha, tudi pozimi. Januarske nedelje smo odhajali kar zapovrstjo do Trbiža ali do Ovčje vasi in potem s smučmi na vrh Višarij.

Rojanski mladini so se priključili tudi dolinski fantje, prišla je openska mladina, potem še mladina z Brega in od drugod, vse hiti na sneg.

Steverska mladina si je izbrala žabniška smučišča in sanjkališča. Mladina iz Slov. kulturnega kluba je zavila spet na drugo stran, a vse hiti v be'o prirodo.

Vsa Kanalska dolina je pod snežno odejo.

## BORŠT

Zadnjo soboto in nedežjo januarja je bilo v Borštu vse veselo in nasmevano. Čeprav je bilo vreme dokaj nestalno in megleno, je iz vseh okoliških vasi in celo iz mesta privrelo v to lepo vasico cel kup ljudi, da si ogledajo ljubko komedijo: »Skupno stanovanje«. Pred polno dvorano je stopil gospod župnik Jamnik in v imenu igravcev pozdravil pričujoče. Nanizal je vrsto težav, ki so nastopile, zaradi majhne možnosti pri izbira nju igravcev. Poudaril je, da so vsi, ki so pri tej igri nastopali, pokazali mnogo dobre volje in požrtvovalnosti. Nato je povabil mladino na sodelovanje in izrazil upanje, da bo v prihodnje, kadar bo povabljen, z veselimi srcem sprejela vabilo in tako dosegla čim lepše uspehe.

Nato je sledila igra, ki je nudila občinstvu dve uri prisrčne zabave. Čeprav je večina igravcev prvič nastopala, je bila njihova igra tako naravna, da je takoj pritegnila občinstvo, to pa je po vsakem dejanju nagradilo igravce z burnim ploskanjem. Čeprav je igra precej težka, so vsi igravci zelo dobro rešili svoje vloge. Mnogo zasluge zato gre g. župniku, ki je neutrudno vabil mlade igravce in pripomogel k temu, da je postala skupinica lepo zlita. Tudi scenarija, ki so si jo igravci sami zamislili, je bila učinkovita. Z veseljem jih pričakujemo še na drugih tržaških odrih. Mladi igravski skupini želimo še mnogo uspeha pri njenem delu.

Franko Žerjav

# NEKAJ DNI PO AFRIKI

*V letošnjem letniku nadaljujemo z vtisi msgr. Janeza Beleja po južni Afriki. V nadaljevanju bomo še bolj spoznali svet, ki nam je daleč, a stopa prav v današnjih dneh v našo bližino s svojimi številnimi problemi.*

## 6. NADALJEVANJE

Katoliška vera je ugled žene in dekleta v Basutolandi močno povzdignila. Ni čudno, da so se te tako močno oklenile vere, ter ostale vedno zveste in hvaležne prvemu apostolu dežele.

Oče Gérard je zelo spokorniško živel in tudi od svojih kristjanov je dosti zahteval. Ako se je kdo potem, ko je bil krščen, še opil v javnosti, ali šel k čarovniku po nasvete, je moral delati javno pokoro, ki je bila zelo težka.

Med svojimi ovčicami je dobri misijonar vpej-ljal pozdrav: »Hororisoe Jesu Christe«, hvaljen Jezus, kateremu je sledil odzdrav: »Le Maria la se nang sekoli«, in tudi Marija Brezmadežna. Po-zdrav je še danes v navadi med katoličani.

Javni grešniki pa niso smeli uporabljati ome-njenega pozdrava, dokler niso opravili pokore za svoj greh.

Enako so prvi katoličani v Basutolandu nesili okoli vrata svetinjico ali pa rožni venec, da jih je vsak lahko takoj spoznal. Ta navada je ostala še danes pri mnogih basutskih katoličanih.

Tisti pa, ki so se pripravljali na krst, so upo-rabljali poseben pozdrav: »Maria nthapelle«, Ma-rija naj prosí zame, in odgovor: »Jesu on bont-se«, Jezus naj ti pokaže pravo pot.

Dan svetega krsta je bil praznik na misijonu. Če je le bilo mogoče, je misijonar povabil škofa na slovesni obred. Pred sv. krstom je oče Gérard še vsakemu posebej dal nauke in ga opominjal pred nevarnostmi okolja.

Kadar je bil na misijonu krstni obred, je rad prišel tudi Lev gora. Slovesno pridigo so zaupali vedno očetu Gérardu, kajti le on je popolnoma obvladal jezik domačinov in samo on je znal vžgati v srcih vseh navzočih ogenj svetega nav-dušenja. Pravijo, da je misijonar na take dni večkrat od veselja jokal.

Zgodilo pa se je, da so ravno krstni dnevi pri-nesli misijonarju nove skrbi. Novokrščeni so namreč povabili tudi svoje še poganske sorod-nike in znance. Ti pa so po slovesnosti v cerkvi pripravili zunaj lepo pojedino, kakor je pač bil običaj v deželi. Ob takih prilikah so gostje, pa včasih tudi novokrščeni malo pregloboko pogle-dali v lonec domačega piva, kar je zelo potrló ubogega misijonarja.

Leta 1876. je oče Gérard zapustil misijon Ro-ma; predstojniki so mu poverili nalogo ustanoviti novo misijonsko postajo v severnem delu dežele. Pa o tem pozneje.

Misijonar se je vrnil v Romo l. 1897, kjer je postal redovni predstojnik oblatov. Deset let je

opravljal važni posel. Leta 1907. se je pa oče Gérard umaknil v pokoj. Vid in sluh sta ga moč-no zapustila in noge so mu odpovedale.

Ves čas svojega pokoja pa misijonar ni mi-roval. Izurjeni konjiček ga je nosil iz vasi v vas; potem so napol slepega misijonarja otroci vodili v posamezne hiše. V vsej deželi so ga klicali »preljubi oče«. To ime mu je ostalo vse do smrti in tudi na spomeniku je zapisano: Tu čaka vsta-jenja preljubi oče Gérard.

Leta 1912. je oče dočakal še veliko veselje. Griffith Lerotholi, ki je po smrti svojega brata postal l. 1913. tudi poglavar ali kralj vse dežele, je prejel sveti krst. Tako se je misijonarju iz-polnila želja, da je dočakal dan, ko je katoličan prevzel vodstvo Basutolanda.

Istega leta, 16. aprila, je oče Gérard obhajal 60. letnico duhovništva, in okrog sebe je imel vso katoliško družino Basutolanda, pastirje in cvčice. Dne 22. maja po tem je zadnjič pristopil k oltarju in čez dober mesec je odšel po plačilo k Bogu.

Ko je bil že v nezavesti, je dobri misijonar ponavljal molitev, ki jo je opravil vsakikrat, pre-den je sedel na konja in odšel na daljšo pot. Tokrat ga je konjiček prenesel naravnost v nebesa.

Poldne je zvonilo, ko smo se poslavljali od misijonske postaje Roma. Domačini in duhovni-ki so molili Angelov pozdrav, obrnjeni proti cer-kvi, kjer počiva veliki apostol. Tudi sam sem z njimi molil in prosil, da bi ga Bog kmalu po-vzdignil na oltar.

## Mimohod basutske katoliške mladine

V mestu Maseru je vse mrgolelo. Kakor na velikem mravljišču. Katoliške organizacije, ki so zelo cvetoče v deželi, so se pripravljale na po-vorko skozi mesto in na prireditve, katera naj bi bila na glavnem stadionu, v prisotnosti cer-kvene in civilne oblasti.

Komaj smo se vrnili z misijonske postaje Roma, sem si poiskal primeren prostor, odko-der bi imel lep razgled na mimohod in primerno luč za slikanje.

Katoliške šole, skavti, rokodelske organizaci-je, vse je bilo zastopano v sprevodu s posebnimi zastavami in v uniformah. V sprevodu je na-zorno predstavljalo versko življenje in zgodo-tovinski razvoj cerkve v Basutolandu. Na velikih tovornih avtomobilih so bili pripravljene odri, ki so se počasi pomikali v sprevodu. Igravci so molče ponazarjali pomembnejše dogodke misi-jonskega dela v Basutolandu.

Prvi prizor je predstavljal sveto Cerkev, v ka-teri so zastopani vsi narodi sveta. Velika slika



bazilike sv. Petra v Rimu je stala v ozadju in proti njej so bili obrnjeni zastopniki nekaterih ljudskih skupin, med njimi tudi Basutci v domači narodni noši.

Veliko pozornost je vzbudil prizor o srečanju škofa Allarda in očeta Gérarda z vrhovnim poglavarjem Mošešom. Škof je bil v popolnem škofijskim ornatu in pred njim je stal Mošeš s svojim spremstvom in v takratni noši.

Katoliškimi šolam in otroškim vrtcem je bil posvečen tudi prizor: otroci v šolskih klopeh ali pa kar na tleh, za katedrom pa sestre.

Sedem svetih zakramentov je predstavljalo sedem vrečev, po katerih se milost božja razliva na krščansko ljudstvo. Vsak zakrament je imel svoje znamenje, nad njimi pa se je dvigala ogromna monštranca, zakrament presv. Rešnjega Telesa.

Preprosta koča s slamnato streho je predstavlja'la prvo revno bolnišnico v Basutolandu. Okrog pa so stali lepi modeli vseh štirih sedanjih katoliških bolnišnic.

Prav zanimivo je bilo uprizorjeno posvečenje prvega domačega duhovnika. Pod baldahinom je sedel na tronu škof v ornatu, pred njim pa je klečal mlad duhovnik. Meni se je fant skoraj smilil, kajti dolge ure je moral klečati, ko se je vozilo počasi pomikalo naprej. »Škof pa je od časa do časa dvignil desnico in podelil blagoslov, kar je vzbudilo posebno ploskanje in zadovoljstvo med gledalci, kajti vsi so dobro vedeli, da je igravec napravil to le iz lastne iniciative.

Skavti so uprizorili popolno taborenje, le tabornega ognja niso smeli zaradi vetra prižgati.

Ne bom našteval vseh prizorov, bilo bi pre-dolgo. Naj samo omenim, da so bili prav dobro zastopani katoliški akademiki s svojo univerzo; tudi de'lo Cerkve na socialnem področju in katoliški tisk nista izostala.

Veliko sliko Presvetega Srca Jezusovega so nosili bratje istega imena, dočim so mladenke katoliških šol nosile velik kip fatimske Matere božie. Pri mimohodu teh dveh podob je ljudstvo na vse grlo prepevalo nabožne pesmi. Še za življenja očeta Gérarda so namreč Basutoland posvetili najprej varstvu Brezmadežne in potem presvetem Srcu Jezusovemu.

Skorai tri ure sem z velikim zanimanjem gledal mimohod in spremljevalec mi je tolmačil nosamezne prizore. Sonce sem imel za hrbtom in kraj je bil prav primeren za slikanje. Izrabil sem res lepo priliko.

Kakor sem že omenil, bi proti večeru morala biti na stadionu posebna proslava z govori in še enkrat mimohod pred tribuno, kjer so bili civilni in cerkveni dostojanstveniki.

Začelo pa je nagajati vreme. Z gorskih planot je pihal prav mrzel veter in nebo so pokrili temni grozeči oblaki. Začelo je tudi padati, ne vem, ali je bil dež ali toča ali sneg. Stadion se je kar hitro izpraznil in govornik, menda je bil eden domačih poglavarjev, je bil tako zave- rovan v svoje misli, da niti ni opazil, da je na koncu govoril praznemu stadionu. (Dalje)

MARIJA

## DEKLE V KROGU ŽIVLJENJA

*Vsak človek hrepeni po sreči. Tako tudi vsako dekle, ki jo vidi več ali manj poosebljeno v ljubezni. K temu jo vodi njen naravni čut materinstva.*

*Takoj v začetku pa moramo povdariti, da ženski čut po materinstvu ne prihaja do izraza nujno samo v fizičnem pogledu z rojstvom otrok, ampak prav tako v duhovnem pogledu. Ta se izraža v višji stopnji človekoljublja do bližnjih, zlasti osirotelih, zapuščenih, bolnih; skratka vseh, ki potrebujejo razumevajoče srce, ki zna ogreti in roko, ki zna blažiti in pomagati. Pripomniti moramo, da si to pot izbere manjši del deklet, rekli bi nekako izbrane, tiste, ki čutijo v sebi dovolj duhovnih in etičnih moči, da se zavestno in radevoljno odpovedo normalnemu zakonskemu življenju, a ostanejo sredi življenja in vrše tu svoje poslanstvo, predvsem v smislu laičnega apostolata, v okviru in izven svojega poklicnega dela (ne mislimo tu na redovnice).*

### PRIPRAVA NA ŽIVLJENJSKI POKLIC

*Toda ko govorimo o dekliški problematiki, mislimo na večino deklet, ki se žele poročiti, kar je normalno in pravilno. Dasi je v to usmerjena vsa dekletova mladost, pa jo žal ne pripravi dovolj na to najvažnejšo življenjsko nalogo. To je eden največjih nedostatkov naše šolske in izvenšolske izobrazbe in vzgoje. Mladino pripravljamo na vse mogoče strokovne poklice, na najvažnejši življenjski poklic, to je na zakon, pa ostane skoro nepripravljena; to vel'a enako za dekleta kakor za fante!*

*Spričo te pomanjkljivosti ni čudno, da predstavlja danes vprašanje mladostne in zakonske problematike eno najtežjih socioloških, vzgojnih in moralnih vprašani našega časa. Zanj so se začeli zanimati vsi, katerim je pri srcu skrb za bodočnost in blagor naroda, toda čisto kot se zdi, z ne povsem prave strani. Hišo je treba začeti graditi namreč pri temeljih, ne pri strehi, t. j. : vzgojo. Naši mladini je potrebna v tem pogledu dvojna vzgoja in sicer: spolna z moralnega, psihološkega in fiziološkega vidika, prav tako pa tudi strokovno družinska ali gospodinjstva in pedagoška — in to za dekleta kakor tudi za fante. Začela naj bi se kakor vsa vzgoja sploh v družinskem okviru, nadaljevala s šolsko izobrazbo (obvezno) in izpopolnila s pošolsko izobrazbo v raznih društvenih krožkih in s samovzgojo ob študiju teh vprašani; končno pa v praktični udeležitvi, kjer bi se morala oba, dekle in fant, odnosno pozneje žena in mož, nenehno truditi za izpopolnjevanjem.*

### PREZGODNJA SREČANJA — NEUČAKANOST

*Danes bi želeli le nakazati v čem obstaja dekliška problematika. Dekle se torej povsem naravno želi poročiti. Ta zavestna, včasih pa še bolj podzavestna želja jo vodi do srečanj s fanti, za kar je danes v šoli, v raznih organizacijah, na izletih in prireditvah dovolj prilike in običajno v bolj zgodnjih letih kot včasih. To problem še bolj otežuje. Kajti čim mlajša sta fant in dekle, ki se medsebojno navežeta, toliko težje je počakati, da sta oba za zakon dovolj zrela in pripravljena, moralno in mate-*

rialno (tu gre predvsem za poklicno zaposlitev in zaslužek zlasti fanta). Velikokrat morata še dokončati študij, fant mora še odpraviti vojaščino, vse to otežuje čakanje — a danes se mladini tako mudi. Ta neučakanost je morda najbolj značilna za današnjo mladino in zaostrojuje njeno problematiko.

Ne mislimo tu na tiste, ki se prezgodaj poroče, ker še niso dokončali študija ali nimajo drugače zagotovljenega življenjskega obstanka, kar dokazuje pomanjkanje življenjske zrelosti in socialne odgovornosti ter ustvarja zamotano družbeno problematiko, ki prizadene naravno mladostne lahkomišelnosti same, a po njih krivdi tudi starejše. Tu imamo marveč v mislih tiste mladostnike, ki se ne zavedajo življenjske pomembnosti svojega medsebojnega odnosa. Samoumevno si jemljejo že v zgodnji mladosti pravico do »ljubezenskega odnosa«, ne poznajo pa njegove narave, in cilja. In za to gre.

### NARAVA LJUBEZNESEGA ODNOSA

Ljubezen med moškim in žensko teži po dopolnitvi in celovitosti človeškega bitja, po polnosti življenja v združitvi moških in ženskih lastnosti. Prava ljubezen osvobaja, sprošča najvišje ustvarjalne sile. Nasprotno pa »navezenost« (le spolnost ali ekonomski interes) zasužnjuje in je izvor tragike in nesreče prizadetih. Res je biološka osnova ljubezni spolni nagon, a treba je poznati njegovo pravo naravo, da ga je moč pravilno usmeriti v našo srečo, ne pa v nesrečo.



Narava ljubezenskega, biološko spolnega nagona, je pa različna pri dekletu in spet različna pri fantu. To dejstvo ustvarja zamotanost problematike. Dekle je po svoji naravi bolj celotnostno, spolnost je pri njej podrejena ljubezenskemu čutu in tvori z njim enovito celoto. In v tem tiči zagonetna teža vprašanja, kot bomo videli. Pri fantu je stvar enostavnejša. On je po naravi razdvojen v ljubezen in spolnost, med katerima ni nujno skladja, zato je tudi v svojem nastopu posreden. (Dekle pa neposredno).

Zakonitost tega odnosa pa leži v sovisnosti spolnosti in ljubezni: »mehanizem« enega sproži »mehanizem« drugega. Problematika v odnosu med dekletom in fantom leži v zamenjavi funkcij: dekle presoja fanta po svojih ljubezenskih sanjah — fant dekle pa po svoji spolni neutešenosti.

### ŽENSKA NARAVA MOČNEJŠA OD NJENE VOLJE

Nas zanima tu deklinška problematika ljubezenskega odnosa do fanta, oziroma ženske do moškega. Ta leži v bistvu v tem, da ne poznamo svoje prave narave; da ženske podcenjujemo biološka dejstva, kot trdi zdravnica Marion Hill<sup>1</sup>. Po naravi ima ženska nekak »fluid«, ki jo napravlja privlačno za moške. Če te lastnosti učinkujejo potem tako, kakor terja narava, so ženske navadno pošteno začudene, češ, saj nismo »take« kakor nas sodijo moški (ti presojujejo ženske, kot smo videli, po svoji spolni neutešenosti).

Videti je, da mnoge ženske mislijo, da je bistvo takoimenovane »ženskosti« v neke vrste muhavosti. Ženskost pa je v resnici naravna sila, ki leži v nagonu po razmnoževanju. Ta pa je pri ženski močnejša od njene volje. In tu je jedro problematike. Ta usodna sila lahko žensko ob najneznatnejšem povodu, brez najmanjšega predhodnega svarila, popolnoma obvlada. Tako npr. ob zaupnem nasmehu, ob bežnem dotiku rok, ob sentimentalni popevki ali ob pogledu na zvezdnate nebo in že hrepeneče poželenje preplavi žensko srce. Spričo tega je povsem zmotno med ženskami razširjeno mnenje, da je namreč odnos med spoloma odvisen od ženske in da so intimnosti med njima mogoče le, če sama privoli vanje! To dejansko ne drži. V odnosih med moškim in žensko so trenutki, v katerih odpove obvladavost in razumnost. Ženska prečesto izgubi zavoljo teža spoštovanja do same sebe, a tega ni moč več popraviti. Zaman je potem vsako opravičevanje! Zatorej se je izogibati priložnosti, ki vodi v to!

Najboljše varstvo za dekle oz. žensko v tem pogledu je spoznanje, da stopnjevanje njenega čustva do strastne vznemirjenosti ni samo nekaj mogočega, ampak tudi neka povsem naravnega in normalnega! Zatorej bo najboljše dekle oboroženo, če sama sebi ne zaupa, da že v naprej ve, da ne bo imela moči, da bi v odločilnem trenutku rekla: ne! Dekle ne pomisli, da se lahko že pri nedolžnih nežnostih sproste naravne sile, nad katerimi nima kontrole. Vedeti je treba, da je po zakonih narave poljub samo predjed. Strast pa ni igračka, ustvarjena za to, da bi se z njo igrali in kratkočasili. Kakšno odgovornost nosijo zatorej filmi, popevke, televizija, publikacije, ki neprestano govorijo samo o strasti in to tako, da morejo mladi ljudje dobiti napačen vtis, da ljubezen ni nič drugega kot strast. A to je usodna zmeta.

(DALJE)

# BOLNIK

Nataša sedi v kuhinji in Angela ji pripoveduje:  
 »Bilo mu je šestnajst let, ko je obolel za paralizo,  
 moj brat. Dvajset let se ni premaknil brez tuje pomoči...«  
 Dvajset let!...  
 Zunaj sonce. Dež. Sneg.  
 Jutro. Dan. Večer.  
 On negiben.  
 Sam.  
 In upa?...

Da. In upa.  
 Nataša piše pismo: O sanjah, sreči in upanju.  
 Pismo leži na postelji. Zanj! Sestra?... Pisala je včeraj.  
 Morda...!

Tiho prihajajo podobe in s svojimi mehкими rokami bude  
 umrlo bitje v prsih. Bude ga: Rodi se, da bi znova umrlo.  
 Raztrga ovitek in bere: O sanjah, sreči in upanju.

V mraku prihaja ona. Upanje. Prihaja vsa iz sanj. Kako  
 bi ji ne verjel! Sanje ne lažejo. Laže resničnost.

Mesečina je stkala nad njegovo posteljo prosojno, vilinsko  
 postavo.  
 »Ti! Ti? Ti?!«

Ona. Prišla je. K njemu! V njegove misli, Napolnila ga je.  
 Soba se smehlja, soba je polna svetlobe...  
 TI!!!

Ona. Vse bliže... bliže. Pri njem!  
 »Ti...«  
 Proži mu roke. Bele... bele in nežne.  
 In on dviga svoje. Dviga jih, da jo bo sprejel. Pritegnil  
 k sebi!  
 Dviga svoje roke...  
 Dviga jih...  
 Dviga svoje roke... dviga... dviga... dviga!...  
 Njene roke čakajo.  
 On dviga svoje roke.  
 Njene roke čakajo.  
 Umrli bi, samo da bi dvignil svoje roke!... O, Bog, daj,  
 da bi dvignil svoje roke!  
 Objel jo bo! Pritisnil k sebi! Bo, bo, bo!  
 Cudež!

Njene roke čakajo.  
 Njegove roke leže na postelji. Zapre oči.  
 »Moje roke so hrome.«  
 Nenadoma se napolni soba z grozljivim, brezčasnim smehom,  
 oddvojenim od telesa, bitje zase. Potem utihne, vrne se vanj  
 in ga napolni z obupno praznino.

## O revaluciji

pri vseh je isto  
 prej ali slej  
 pridejo  
 ptice  
 z lačnimi kljuni  
 (podobne so ljudem  
 a videz vara)  
 in vse postane  
 njihov plen

naši občutki  
 ideali  
 naši trenutki  
 in oče  
 in mati  
 in roke  
 in ustne  
 in dekle  
 in poljub na čelo  
 in okus po življenju  
 in vse

res  
 trudni so  
 bogovi  
 danes

čas bo  
 da se prelevimo  
 mislimo  
 in nas je sram

tiho se gremo  
 privatno revolucijo  
 (fantički  
 pretrdi so zidovi  
 danes  
 da bi se zaletavali  
 z glavo vanje  
 nam pravi  
 eden izmed utrujenih  
 bogov)

ostane le  
 sramotni madež  
 naše  
 dobe

in tako  
 se porivamo  
 v njihov jutri  
 kolektivno  
 drug drugega  
 in še  
 sami  
 ne vemo  
 zakaj

Morda da ne spada prav ob rob, a radi bi ob robu odgovorili gospodu predsedniku SKGZ, gospodu Racetu. Gospod predsednik je obširno poročal, a ni, ko je predstavnikom Unije Italijanov za Istro in Reko prikazal položaj naše manjšine, podal resnične slike. Vsaj kar zadeva katoliške organizacije ne. Katoliške organizacije postavlja gospod predsednik na drugo mesto, čeprav priznava, da te organizacije »razpolagajo danes z največ sedeži organizacij in dvoranami«. Zdi se mu tudi zanimivo, in to nas gane, da te organizacije »postavljajo še vedno nove postojanke«. Pri tem pa je gospod predsednik zamolčal, da niso za to katoličani dobili od matične države nikake podpore in da vsi ki tu delajo in organizirajo, delajo zastonj in nimajo nastavljenih plačanih uradnikov kot nekatere druge prosvetne centrale. Ko bi gospod predsednik Race povedal nadvse ljubljanim istrskim gostom tudi to, bi bili ti in mi dobili bolj popolno sliko.

Gotovo pa tudi ni bilo prav, kar je trdil gospod predsednik v nadaljevanju. Dejal je namreč, da so »vse te organizacije zaprtega tipa. Iz tega vzroka so njihovi prostori in dvoranice (!) doslej služile izključno lastnemu krogu, kar potrjuje nestrpnost, ki prav gotovo ni v korist razvoju slovenske kulture pri nas.« To poročilo ne odgovarja resnici v tolikšni meri, da bi kar zaslužilo nagrado! V kolikor pa govorimo o »zaprtosti«, bi lahko načeli z gospodom predsednikom debato, kdo je bolj zaprt, on in njegovi krogi ali katoličani. Ali ni lastništvo Kulturnih domov „zaprto“ vsem Slovincem, razen tistim, ki so ... lastniki? In vendar je bilo tisto dano manjšini! Ali ni „zaprta“ slovenska banka? Ali se ne brani SG sprejeti druge predstavnike? Vse to bi imelo značaj pripadnosti vsej manjšini! „Zaprto“ je drugje in ne tam, kakor je gospod predsednik informiral Unijo.

V »Večerih slovenske sodobne dramatik« je SG odigralo tri dela, ki kažejo kritiko sedanjega jugoslovanskega režima. Ta dela so prav zaradi tega zanimiva, Marsikdo, vaje in vešč popolne svobode, ki oblikuje v teh letih Slovenijo, se je vpraševal, kako je mogoče, da pridejo taka dela na spored. Drugi pa so ugotovili, da smejo taka dela igrati samo gledališča, ki so jugoslovanska državna gledališča ali vsaj pod večjim nadzorstvom. Če bi taka dela igral drug oder, bi ga jugoslovanski tisk označil za natolcevacca in reakcionarja. Primeri niso niti potrebni. Vendar, ali ni s tem v zvezi zanimivo, da ni Prtmorski dnevnik pisal o drami Franca Jeze »Zadeva je končana«, ki je prejela prvo nagrado RAI-a? Po Kozakovih Dialogih bi lahko videli, da je to mogoče.

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Toda ona prihaja vedno znova. Prihaja v besedah čez dan. Prihaja ob večerih. Prihaja v nočeh. In kakor bi vedela, prihaja z rokami ob telesu. Le oči ji govore in on ji odgovarja, on zna z očmi čudovito lepo govoriti. On zna z očmi božati, ljubiti, ona zna in more vse s svojimi očmi.

Ona to ve, reče mu:

»Tvoje oči, to je stotero rok!«

In tik ob njegovem licu, da čuti njen dih in njeno toploto, šepeta:

»Takah rok nima nihče!«

Leži in čaka. Koraki! ... Poštar! Sestra Ana klepeta z njim.

Odšel je ... Zakaj mu Ana ne prinese pisma?

Morda je tudi ona dobila pošto. Pozabila je nanj.

»Ana, Ana! Prinesi moje pismo!«

»Nobenega pisma ni zate,« zakliče Ana iz veže.

»Prinesi ga!« zavpije on, potem pa skoraj proseče zakliče:

»Ana, ne šali se!«

Ana začudeno stopi na prag sobe.

»Nobenega pisma ni zate,« ponovi in odide.

Ni pisma! Mora biti. Kako, da ga ni!

Ana se vrne v sobo.

»Pismo!« pomisli.

»Morda bo prišlo jutri,« meni in pospravlja po sobi.

Razočaran jo gleda, potem se nasmehne.

»Da. Jutri bo prišlo. Jutri!«

»Južino grem kuhat,« pravi Ana, »prišli bodo s polja.«

Hvaležno gleda za njo.

Jutri. Seveda! Jutri!

Čakal je dva, tri ... teden dni. Ana je rekla:

»V mestu je drugače, tam ljudje nimajo časa ...«

»Toda ona — ona je ... Ti tega ne moreš razumeti!«

»Kaj da ne morem ...! V mestu so vse enake! ...«

»Kaj ti veš o njej!« je zavpil in nežno nadaljeval, ves tih in zamaknjen:

»Ona ... Ona ni taka ... Ona ...!« Ni mogel govoriti o njej.

Bila je nedopovedljiva, bila je iz njegovih sanj.

Ana je pričela z glasnim ropotom pospravljati po sobi.

Vmes mu je vrgla stavek:

»Pozabila je!«

On se je zdrznil in jo pogledal.

»Pozabila je! Dovolj si star, da se ne predajaš takim sanjarijam!

Ona hodi na plese, v kino in tako ... S fanti!

Kaj bo ona mislila nate, reveža! ...«

Dvignil se je na postelji, ves se je tresel.

»Ana! — Izgini! Izgini!! Izgini! ...« je kričal in ko je šla, omahnil na posteljo.

Njene besede so ostale, ne v stavkih, razpete v težki, sluzavi megli so ga dušile; topo, nepremično občutje, hujše od bolečine. Zgostile so se v štiri stene, brez oken in brez vrat.

## POLITIKA

Zdelo se nam je umestno, posvetiti v vsaki številki letošnje revije tudi nekaj misli političnemu dogajanju v svetu in doma. Ker je revija mesečnik, bo pač imelo naše poročanje značaj pregleda.

### GOSPODARSKI UTRIP

V prvem mesecu tega leta je bilo mnogo obračunov o gospodarskem stanju. Kot se spomnimo, je prišlo gospodarsko življenje v državi v minullem letu v težko stanje. Zaustavila se je industrijska proizvodnja in s tem tudi zaslužek delavcev. Nekaj napredka je bilo samo v kmetijstvu, kjer je dobra letina dala več pridelka in s tem večje dohodke. Celotno italijansko gospodarstvo je napredovalo le za 2,6 odstotka. Leta blagostanja in tako imenovanega »čudeža« so minila. Krivdo za to je treba iskati po mnenju priznanih italijanskih gospodarstvenikov predvsem v preneglem naraščanju delavskih plač (kar je pripeljalo do nesorazmernega zvišanja cen in uvoza) ter nezaupanju gospodarskih krogov od vladne politike. Podjetniki se izogibajo novim naložbam, ker se po eni strani bojijo podžavljenja, po drugi pa zaradi previsokih proizvodnih stroškov, predvsem delovne sile. S tem se je zmanjšala zaposlitev in se krajšajo delovni urniki v industriji.

Vlada hoče rešiti gospodarstvo iz te krize z velikopoteznim petletnim načrtom, ki določa načrtno gospodarstvo v vseh panogah državnega življenja in z velikimi denarnimi naložbami. Upamo, da bo tako letošnje leto prineslo izboljšanje.

### NEMIRI NA VZHODU

Kitajska je kljub protestom mnogih držav, tudi Sovjetske zveze, ne prestando širila in še širi nemir in svoj vpliv na Vzhodu. Zaradi notranjega šovinizma in imperializma ji je podlegla Indonezija in je izstopila iz Zrušenih narodov. Hotela bi biti prosta vezi, da bi v primernem trenutku napadla Malezijo.

Tudi v južnem Vietnamu nastajajo novi nemiri in noče biti konca vojne. Udari se vrstijo za udarom. V zadnjem času se je pridružil tem udarom še Laos. Senca kitajskih komunistov pač plava preko azijske celine do zadnjih obronkov visokih gora.

Prepričani smo, da bi bilo mogoče doseči mir. Zelo potrebno je, da bi tamkajšnja ljudstva, ki so revna in izčrpana, izigrana in nahujskana, končno vendar v mirnem delu in v boljših življenjskih pogojih začela novo življenje in dosegla višjo stopnjo izobrazbe in civilizacije.

### NASA DEŽELA

V našem domačem deželnem okviru je treba najprej ugotoviti, da bo nova upravna dežela zdaj lahko začela uspešno delovati. Vlada je namreč sprejela odlok, s katerim dodeljuje deželi del svojih dohodkov. Slovensko politično predstavništvo bo moralo skrbeti, da bodo ti dohodki pravično upoštevali tudi potrebe slovenske manjšine. Dežela bo morala pomagati revnemu kraškemu kmetijstvu in upamo, da bo podprla slovenske kulturne ustanove.

### POLITIČNO ZASTOPSTVO SLOVENSKE MANJSINE

Med naše slovenske politične probleme spada tudi nova pot, ki so jo sprejele slovenske politične skupine, ki sestavljajo Slovensko skupnost. Ker je ta skupnost pokazala, da se zanima za vsa vprašanja naše manjšine, so ji izrazili večje zaupanje slovenski volivci.

Ob napredku te politične skupine seveda ne smemo pozabiti vsega političnega in kulturnega dela, ki je bilo opravljeno od pet in štiridesetega leta do danes. Tista povojna leta je bilo treba mnogo več tvegati in delovati v mnogo težjih okoliščinah kot so danes. Katoliško gibanje s svojimi farnimi prosvetnimi krožki in veliki tabori na Repentabru, gledališke predstave, naše časopise, dijaške organizacije in skupine mladih delavcev, vse to je ustvarjalo pogoje za širok politični nastop, ki ga je danes začela koalicija demokratičnih strank v Slovenski skupnosti. Ko želimo Slovenski skupnosti vedno nove uspehe, moramo izraziti priznanje delu dvajsetih povojnih let, ki je dalo osnovo sedanjemu političnemu položaju Slovenske narodne manjšine. Te organizacije čakajo še nove naloge, ki bodo dale najtrdnjšo oporo politični skupnosti.

### SODELOVANJE SLOVENCEV V KRAJEVNIH UPRAVAH

Velike italijanske politične stranke leve sredine so povabile k sodelovanju tudi Slovensko skupnost. Potrebujemo jo, če hočejo sestaviti pokrajinski odbor v Trstu in občinski odbor v občini Devin-Nabrežina.

Povabilo vladnih strank Slovenski skupnosti je za Slovence brez razlike velika moralna zmaga. Ni se še zgodilo, da bi italijanske stranke potrebovale Slovence v takem upravnem merilu kot jih potrebujejo danes. Slovenci se enakopravno pogovarjajo s predstavniki velikih italijanskih strank. Nastopila je edinstvena priložnost, da slovenski politični predstavniki lahko izrazijo svoje zahteve za manjšino. In to so tudi storili.

Zanimivo je tudi to, da v vseh povojnih letih niso veliki italijanski časopisi pisali toliko o Slovencih kot prav zdaj. Ne bi hoteli z nikomer polemizirati, a dejstvo je, da vsi tisti glasovi slovenskih volivcev, ki so razpršeni po velikih italijanskih strankah, niso bili zmožni v vseh letih tako razgibati zanimanja za slovensko manjšino kot je to storila Slovenska skupnost.

Ne dvomimo, da bo edinstveni položaj, ki ga ima Slovenska skupnost v tem trenutku, v razgovoru in dogovoru z vladnimi strankami izbila kar največ koristi od vlade za slovensko manjšino. Nobenega dvoma ni, da naši ljudje vidijo, da le slovenski predstavniki morejo nekaj storiti za Slovence in se je zato krog volivcev okoli Slovenske skupnosti gotovo še bolj strnil in povečal.

F. M.

## GLEDALIŠČE

### VEČER SODOBNE SLOVENSKE DRAMATIKE

12. januarja je Slovensko gledališče na odru Kulturnega doma s tremi deli prikazalo slovensko sodobno dramsko ustvarjanje.

Kakor je vsak izbor tvegan in zlepa ne morejo izvlečki odražati polne celote, je imel gledavec na tem večeru vendar občutek, da je bila izbira posrečena. Najprej so bili na programu »Dialogi« Primoža Kozaka, nato Torkarjeva »Študentska soba«, za tem pa Vugov »Bernardek«. Vsako od treh del je celota zase. Po tematiki se v ničemer eno ne nadaljuje v drugem. Vsa tri pa vendar odražajo čas in življenje današnjega človeka v slovenski sredini, njegovo mišljenje o družbenih razmerah, o oblasti in miljeju. Vsi trije avtorji so ustvarili žive ljudi, ki žive iz neposredne preteklosti v sedanjost, ki so jo sami ustvarjali, pa so sredi nje tolikokrat nezadovoljni in nesrečni. Nič ni v vseh teh dialogih in v iskanju bližine do ljudi narejenega, tendencioznega, ampak ena sama velika iskrenost in odkritosrčnost. Preveč je resnice v tem življenju, da bi mogel kdor koli privoščiti to kruto stisko človeku v tem času, pa čeprav si ga je ustvarjal on sam.

V iskrenosti odkrivanja napak in bolečin pa je že tudi nakazana pot v katarzo, ki je sicer čisto nekaj drugega kot nekdanja grška, a je vendar prav tako močna. Po satirični bolečini in silovitem ogorčenju vodi pot v nov svet iskrenosti in poštenosti in svobode.

Zdi se, da je v tem prikazu sodobne slovenske dramatike odpadlo v tržaškem gledavcu mnogo predsodkov, ker je lahko spoznal, da slovenski

dramski ustvarjavec išče in izpovedu- je vero v boljši svet enako kot so- dobní evropski dramatik spleh, morda bolj iskreno, gotovo pa v težjih okoliščinah kot kje drugod na zapadu.

Dramska besedila je priredil in režiral Jože Babič.

Ze v Kozakovih »Dialogih« je prese- netil z odločno ustvaritvijo vzdružja. V enostavnem prostoru, ki ga je raz- širil do hodnikov za odrom in na njih razgibal policijsko stražo v ena- komerni ritmu, v ospredje pa postavi glavno dogajanje. Stane Rztresen je zaigral prepričljivega starega profesorja, ki ga je dobro stopnjeval do viška. Rado Nakrst je dal dr. Pe- tru Sigismundu vse značilne poteze človeka, ki ne more verjeti, da se mo- re prijatelj tako spremeniti in da lahko postane tako orodje režima. V dočenenih trenutkih je Jožko Lukež kot dr. Benedikt Minsky dosegel pre- tresljivo podobo človeka, ki se v sebi zaradi zvestobe samemu sebi lomi. Silvij Kobal pa je v inženirju Lukasu ustvaril zelo posrečen tip mladega suž- nja oblasti. Uravnovešenega Mathia- sa je mirno zaigral Edvard Martinuz- zi.

»Dialogi« so bili v besedilu zanimi- vi, v preobratu presenetljivi, v odkri- tosti lepi, v igri vestni. Morda bi jim bilo mogoče dati edino nekoliko več napetosti in rasti in živčnosti, da bi bil v preobratu še večji kontrast. Ven- dar tudi tako izzveni delo v prelep finale, ki nakazuje, kako se bo začela igra znova, le da bo zdaj sodnik sedel na žatožni klopi, sodil pa ga bo ob- sojenec.

Torkarjevi »Studentski sobi« je dal režiser poleg glasbe toliko drugih sluš- nih učinkov, da jo je vedno tam, kjer bi lahko postala malce nezanimi- va, poživil. Luči, igra v prostoru, pri- povedovanje študentke Didi, glasba, vse je režija skrbno ubrača v zaključ- no celoto. Tematika je zelo zanimiva, je aktualna v slovenski sredini in s tem seveda za vsakega Slovenca, v dialogu je niz bolečin in vprašanj so- doodne mladine, tokrat dekleta, je iz- rez določnega dela življenja. Če bi ne vzel avtor boleznega primera štu- dentke, ampak pojav kot tak, potem bi seveda imelo delo še večjo in pre- tresljivejšo občestvenost.

Mira Sardočeva je v Didi ustvarila živo podobo trpečega dekleta, ki je šla preko mnogih iskanj in razočaranj, ki so zapustila v njej neizbrisne sledi in jo končno pripeljala do tega, da ne najde več bilke v življenju, za ka- tero bi se oprijela. Sardočeva je igra- la živo, prizadeto in iskreno. — Ob njej je upodobila mirno študentko Malko Miranda Caharija. Njena vlo- ga je mnogo bolj zadržana in Caha- rijeji ni bilo lahko igrati tako zadrž- žano in naravno. Njena Malka pa je bila vendar prepričljiva. — Izidorja je igral Dušan Jazbec, kar pa mu je bilo z vloge, ki tako zelo stopa v ospred- je, nekoliko težko. V tem je tudi upri- zoritev trpela na prepričljivosti.

Tudi Vugov »BERNARDEK« je bil zelo zanimiva odrska zamisel po iz- povedi in po predstavi. Morda bi bil

režiser delo še nekoliko skrčil, ker so se nekateri prizori rahlo ponavljali. A zdi se, da je režija našla vse tisto, kar je zamislil avtor in je zelo posrečeno, s preprostimi, a sugestiv-nimi sredstvi prikazala.

Tu so nastopili: Stane Rztresen kot Bernardek, ki je zaživel pretres- ljivo podobo človeka, ki ljubi in se maščuje. Silvij Kobal je igral kiparja. Zlata Rodoškova je z lahkoto obliko- vala Kristino. Zelo izrazit in pogojen je župan Alojza Miliča. Jožko Lukež pa je v pisarju ustvaril eno izmed najbolj dosledno karakternih in posre- čenih podob. Zelo naravna je babica kot jo igra Leli Nakrstova. Sprošče- no smiselni sta podobi smetarja in dirigenta Adrijana Rustje. Posrečena je učiteljica Mire Sardočeve, mizar Dušana Jazbeca, sitnež Danila Turka in šivilja Mirande Caharije.

O tehnični strani predstave je moč reči, da je tista negotovost, ki je bila razumljiva za začetek, zdaj popolno- ma odpadla. Dejanje, luči, zastor in vse ostalo že organizirano teče. Tu ni bilo več mašil in negotovosti.

Večer sodobne slovenske dramatike je bila resna gledališka meditacija o slovenskem človeku, ki noče biti v vrtincu časa lutka, ampak se v dram- skem oblikovavcu bori za svoje mesto in svojo čast.

Jože Peterlin

## KNJIGE

### DVE KNJIGI BOLECINE IN VERE DANASNJEGA RODU

V zbirki Sodobna knjiga sta izšli dve novi izvirni deli: sedem pripovedi Leva Detela z naslovom *Blodnjak* in pesniška zbirka Milene Merlak Detela

#### *Sodba od spodaj.*

Oba knjigi sta si nekje sorodni, da čutiš isti utrip dveh src, isto boleči- no in isto hrepenenje. Oba avtorja sta otroka krutega časa, ko marsikje krivica in laž in nasilje plešejo svoj zmogoslavni ples. Oba sta ga doživela s tisoči drugih. Vse v njima se je uprlo in oba hočeta v nov, boljši svet. Treba je preko gore novega trpljenja, odpovedi in zatajevanja z močno ve- ro v zmago dobrega nad zlim.

Ta bolečina in hrepenenje ni samo v teh dveh ljudeh, ampak je nekje izpoved vsega povojnega rodu. Tiste- ga rodu pač, ki ni prodal svoje last- ne misli, ki je čutil še v sebi sebe in odgovornost do naroda in človeštva. Da, v njima kriči upor proti krivici in laži in ju vodi pogum do življenja in vera v lepoto dne, ki prihaja.

V Levovem *Blodnjaku* je našla ta misel posodo in lepem jeziku in v novem, nenavadnem izrazu. Kajti Le- vu Deteli služi zgodba, kot sam pravi »samo kot izhodiščno ogrodje«. Tu »prvotnega pripovedovanja ni več, vsa resnica pripovedi se zbira v podtonu stavkov, v stranskih pomenih besed. Zato so te pripovedi predvsem fan- tastičen in simboličen zemljevid da-

našnjega človekovega pohoda čez svet. So podoba naše današnje odtujenosti v svetu, naše izkoreninjenosti od dobrega, lepega in resničnega.«

Pazljiv bravec bo takoj spoznal ta podton in stranski pomen besed. V Detelovih dveh dramskih tekstih, v *Graščini* in *Prokrustu*, se ta njegov svet dopolnjuje in še groteskno pov- dari. Res je to drugačna literatura kot smo je vajeni, a ji prav Detela danes pri nas utira pot.

Detelovi stavki so krepki in težki kot je težka in resna misel, ki jo pi- satelj izpoveduje.

Milena Merlak Detela je zbrala v zelo lepo zbirko svoje doslej najlep- še in najpomembnejše pesmi. Spopa- da se z zlom v svetu, ki je preraslo v veliki meri današnji svet (Lev De- tela) in je po svoji moči in veri zelo podobna možu — umetniku. Le da je njena govorica mehkejša, lirično to- pla, čeprav nič emrava, ampak vsa neizprosna, pogumna in drzna. Vča- silih je celo bolj neposredna in jasna in zahteva neizprosno odgovor. Njen verz je prost, a naraven, nič izumet- ničen ali iskan. Mislimo, da ni v naši literaturi danes žene, ki bi tako ne- posredno in prepričljivo izražala to- liko pesniške lepote.

Vese! smo obeh knjig. Tako sta kot sodelavca revij (tudi sodelavca naše revije sta) segla s knjigama v širši krog in polagata večjo trajnost svo- jim izpovedim.

Oba knjigi, ki ju toplo priporoča- mo, lahko dobite tudi v upravi Mla- dika.

Jože Peterlin

### BORIS PAHOR: PARNIK TROBI NJI

Borisu Pahorju je pri srcu usoda slovenskega naroda, usoda tržaških Slovencev pa še posebno. Ta ljube- zen — zaradi katere nam je on drag — preveva iz vseh njegovih del po- sebno pa še iz njegovega zadnjega ro- mana »Parnik trobi nji«. To delo ob- ravna dobo, v kateri je nam Pri- morem šlo za biti ali ne biti, za življenje ali smrt. Požig Balkana, boj tržaškega škofa Fogarja proti divjan- ju fašizma, prvi poskusi upora v ilegali, internacije, bazoviške žrtve, vse to je zaživel pod Pahorjevim pe- resom. Pisatelj je hotel s svojo knji- go postaviti spomenik tistim, ki so takrat trpeli za našo lepšo bodočnost, in se jim tako oddolžiti.

Knjiga, ki obsega 310 strani in jo je izdala Cankarjeva založba v Ljub- lijani, je ljubezenski roman in zgo- dovinško pričevanje ob enem. V knjigi so živi opisi Trsta in njegove okoli- ce, Krasa in tržaške obale od Barko- velj do Devina. Nekateri odlomki so mojstrski: opis ljubezenske noči, vož- nja po morju od Barbane do Sv. Kri- ža, pevske vaje v kleti in divjanje burje, raznašanje slovenskih knjig v deževni noči, pa tudi neapeljska oko- lica in Pompeji. Žal pa so nekateri opisi ostali nekoliko papirnati in jih ne preveva poezija ter nas ne prepri-

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

## VLJUDNOST DO OTROK

Imam otroka v srednji šoli. Težko mi je, ko mi pripoveduje doma, kako so z njim profesorji nevljudni. Včasih ga zmerjajo z neprimernimi besedami. Nisem eden tistih, ki bi bil slepo zaverovan v otroka in prepričan, da ga ni treba tudi kaznovati. Vendar se mi ne zdi pravičen tak odnos, posebno mladih učnih moči (celo ženskih učnih moči) do otrok. Te stvari so preveč delikatne, da bi se jih obravnavalo v podrobnostih in temeljiteje. Ne vidim pa, kje naj jih povem. Ali ne bi bilo mogoče rahlo opozoriti na ta nedostatek? Vse drugačen vtis bi šola naredila nanje in tudi nič lepega se na ta način ne bodo naučili. Ostal bo otrokom grenek spomin na šolo. Zakaj to?

V. B. oče

Mislimo, da je malo primerov grobsti. Kolikor poznamo razmere, na šolah jih res ne najdemo. Morda je bil kak nespornost. Vendar smo Vaše pismo objavili, da ne bi mislili, da smo ga vrgli v koš, ker bi se bali takega opozorila kot je Vaše. Upamo pa, da res ni tako hudo nikjer kot ste dobili vtis. Če pa je bilo, je morda bil spodrsrljaj, ki se gotovo ne sme ponoviti.

## SLOVENCİ — SKOPUHI

Nekdo je nekje zapisal, da smo Slovenci veliki skopuhi. Mislim, da to ne velja za vse naše rojake. Vsaj za mnoge tiste ne, ki niso bogati. Res je namreč, da je navadno tisti, ki ima največ, najmanj radodaren. Če da milijonar tisočak, je to res malo v primeri s tisočakom uradniške družine, ki živi od skromne plače. Ali res ne bi bilo mogoče, da bi dali bogati ljudje nekaj več za narodne potrebe? Oni sicer pravijo, da ne bi imeli nič, če bi tako razsipavali denar kot drugi. Seveda je to le opravičevanje samega sebe, saj nihče od njih ne pričakuje toliko, da bi zaradi tega prišli na beraško palico. Med našimi rojaki je precej premožnih ljudi. Če bi nekaj več darovali, bi bilo mogoče marsikaj narediti. Kaj mislite?

SA, Trst

Nekateri rojaki zelo veliko žrtvujejo za naše skupne narodne in verske potrebe. Žrtvujejo za časopise, revije, z darovi smo zgradili in še gradimo naše prosvetne domove, podpirajo dijaški zavod Marijanišče, dajejo v dobrodelne namene, v volivni sklad in podobno. Tudi nekateri bogati Slovenci mnogo pomagajo. Škoda le, da so to samo nekateri in se zato nanje obračajo vsi po vrsti. Vsem tem moramo izreči priznanje in zahvalo. Obenem pa prosimo tudi druge, ki se doslej niso odzvali ali pa so prosivce odslovili z vinjarjem, da priskočijo na pomoč. Tako je pri vseh narodih; kdor more, pomaga za skupne zadeve.

## V NEKI VELIKI TRGOVINI

V neki veliki trgovini v mestu se pogosto zbira mladina po končani šoli in se udeležuje v posebnem športu:

prodajkam nagaja na ta način, da izmakne zdaj to, zdaj drugo malenkost. To je šport, nič drugega, je objestnost in nagajivost. Ne gre jim za krajo, saj bi tiste malenkosti najbrže celo položili kasneje nazaj, če bi mogli. A vendar se mi ne zdi to prav. Ne vem, kam ta mladina spada, katere narodnosti je in kako je z njo. Le vidim jo. Želel bi pa opozoriti starše, naj pazijo in opozore svoje otroke, naj se ne gredo tega športa, ker ni prav nič na mestu in ima lahko velike posledice. Opozorite jih tudi Vi!

Tržačan

KAJ PA JE TEBE TREBA BILO  
(Nadaljevanje z 18. strani)

A da se povrnemo k prejšnjemu argumentu! Značilno je, da je v Ljubljani mnogo kritike na račun partijskih funkcionarjev. Vsekakor veljavo več kot v tržaškem javnem življenju! Tu se zdi, da vsaka malenkost zakriči, če drugega ne, pa: »To izziva polemiko, a mi se vanjo ne bomo spuščali...« Zakaj dvojna mera? Je morda kritika tu nevarnejša kot v Ljubljani? Ali morda tu nekateri napredni Slovenci razvijajo in gradijo pot v socializem s pajčevino za vratom in okoli glave?

LOV.

PARNIK TROBI NJI  
(Nadaljevanje z 20. strani)

čajjo popolnoma; kakor nas ne pripričajo nekateri pridigarji dialogi med Emo in Danilom. Najlepši trenutki so gotovo tisti, ko se pisatelj spozabi, sprosti in odpade z njegovega peresa neprepričljiva cerebralnost. Razumljivo pa je, da je pisatelja pekla predvsem problematika tedanje dobe (v marsičem podobna tudi današnji) in da je hotel le-to postaviti na jezik svojim junakom. Vendar pa so njegova razglabljanja včasih zelo problematična in bi lahko privedla tudi do drugačnih zaključkov.

Morda pa nam je knjiga le preblizu, da bi smeli o njej soditi, saj nam je vse domače, znano, »blizko«: ne samo kraji, ampak tudi usode. Spominimo se le Fanine klavirne usode, moškega zatajevanja Eminega očeta, tihe resignacije slovenskih deklet v službi pri meščanski gospodi in toliko, toliko drugih primerov. V Trstu je slovenska duša razbita na milijon drobcev, ki se vtapljajo v tujem morju. Vsaka usoda je skrivnost zase. Slovenske družbe ni. Boris Pahor je imel težko delo, ko je iskal te drobce in jih ujel na papir.

Menimo, da je roman »Parnik trobi nji« Pahorjevo najboljšo delo. Postavitev ga lahko na knjižno polico poleg »Kaplana Martina Cedermaca«. To delo je danes — v splošnem usihanju narodnega ponosa in zavesti — vse prej kot neaktualno.

Knjigo je opremil tržaški slikar Lojze Spacal. Priporočamo jo odraslim, za nedoraslo mladino pa ni primerna.

M. M.

## SPOROČILA UREDNIŠTVA

## DEVETI LETNIK

Clani uredniškega odbora so se obvezali v radijski oddaji in se obvezujejo tudi v prvi številki novega letnika, da bodo vse storili, da bo revija točno izhajala. Ta številka je v rahli zamudi zaradi stavke tiskarskih delavcev. Tudi tedenske revije v državi niso redno izšle. Upamo, da se bo vprašanje delavcev pravično rešilo za obe strani in da bomo prišli tako do nekega reda. Zeleli bi iziti vedno za prvo nedeljo v mesecu. Prihodnja številka bo torej izšla 7. marca, ko bomo imeli povsod, kjer so sv. maše za slovenske vernike, že masne molitve v našem jeziku. Temu dogodku bomo posvetili tudi v reviji posebno pozornost. Prihodnja številka Mladike bo izšla tedaj 7. marca.

ZA TISKOVNI SKLAD  
MLADIKE SO DAROVALI

Stanič Pina 2200 lir, K. S. Kanada 5 D, Martinčič 570 lir. Rojan ob tiskovni nedelji 3000 lir. V. Ž Barkovlje ob tiskovni nedelji 3000 lir, Pertot Lambert 1000, M. M. Franz 700, Martinčič Milan 1000, Trček Viktor 1000, Franceschi Valentin 1000 lir.

Za Naš dom v ulici Donizetti: Cotar J. 1000.

## TISKOVNI SKLAD

Stroški za tisk se bodo spet povečali. Priporočamo se in prosimo za prispevke v Tiskovni sklad Mladike, da bomo sproti lahko plačevali revijo v tiskarni. K redni naročnini dodajte nekaj več, da bomo lahko krili vsak primanjkljaj.

Laže pa bomo tudi izhajali, če bo več naročnikov. Ali ne bi mogli pridobiti vsaj enega naročnika? Vsakdo vsaj enega. Zelo Vam bomo hvaležni. Novi naročnik, ki morda za Mladiko niti ne ve, bo morda zadovoljen, da ste ga opozorili na slovensko revijo.

Ne pozabite tudi na Prosvetno središče v ulici Donizetti — na naš dom, ki ga še nismo plačali. Ko prispevate zanj, prispevate za naše skupne prostore, kjer se zbirajo skoro vse naše organizacije na seje in na predavanja. Bodimo zadovoljni, da imamo ta prostor v središču mesta.

## DO 15. V MESECU

Vsakega 15. v mesecu je zaključena redakcija za naslednjo številko revije. Pošljite rokopise pravočasno!

Prosvetna društva in krožki, poročajte o svojem delovanju! Slike iz društvenega življenja radi sprejmemo, le za naročilo klišejev boste morali sami pomagati.

## DOBER PAMETEN MOŽAK...

Bilo je okoli tridesetega leta našega slavnega dvajsetega stoletja, ko so žene klepetale pri vodnjaku in čakale na vrsto, da bi si napolnile škafe vode, druge pa, ki so jih že napolnile, so zaradi ljubelega klepetanja držale na glavi že napolnjene škafe in še vedno imele kaj povedati, kar so bile pozabile prej.

Micka pa je tedaj dejala: »Prav nič nismo opravljale, le resnico smo govorile. Dejale smo samo to, da tvoj Pepi zdaj tako nosi na nos partiji vse kar sliši, da se govori 10 vasi. Tako zdaj nosi partiji kakor je prej nosil fašiju. To je tudi res«, je trdo odgovorila Micka.

BANKA

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045 BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

Blažen večerni vetrič je pihljaj tam od morja, da je bilo zares prijetno spregovoriti na hladu par besedic.

Naenkrat je Micka s tihim glasom dejala:

»Zdaj pa dovolj razgovora. Glejte, tam-le prihaja Tonca. Saj veste, da njen mož že nosi črno srajco in rad marsikaj nese na nos tistim od fašja«.

Ženske so se razpršile kakor kokoši ob prihodu skobca.

Dvajset let kasneje.

Žene so klepetale pri vodnjaku in čakale na vrsto, da bi si napolnile škafe z vodo, druge pa, ki so jih že napolnile, so s polnim škafofom vode na glavi povedale kar so bile prej pozabile.

Blaženi vetrič je tudi ta večer pihljaj tam od morja, da je bilo zares prijetno spregovoriti na hladu par besedic.

Naenkrat je Micka s tihim glasom dejala:

»Zdaj pa dovolj razgovora. Glejte tam-le prihaja Tonca. Saj veste, da njen mož nosi rdečo kravato in rad marsikaj nese na nos tistim od partije«.

Ženske so utihnile in se nekoliko umaknile, Tonca pa je jezno odbrusila:

»Saj vidim, da ste me opravljate, sram vas bodi«.

Tedaj se je Tonca namrdnila, povelsila spodnjo ustnico in krepko zadela napolnjen skaf vode na glavo ter dejala:

«Če je bil dober za one, zakaj pa naj ne bi bil dober za te-le?».

Tako se je bila razburila, da je škafof dvignila nerodno in ji je z vso vodo zvrnjen padel na tla, da so vse žen-

TVRDKA

*Kerriè*

USTANOVljena LETA 1888

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

ske mogle videti na njegovem dnu napis: Made in USA, ki ga je mož prinesel pred nekaj dnevi kot pomoč ljudstvu, a ki ga druge žene niso mogle dobiti, ker...

Pri tem dejanju je padla zavesa, železna zavesa, za katero je ostalo le malo upov in dosti pokopanih vzdihljajev za pravico.

Konec komedije.

## Za dobro valo

Ona: Oh daj no, vsaj na pižamo si ne pripenjaj odlikovanja. Saj smo že stokrat slišali, da si nekoč, pred davnimi leti dokazal svoj pogum.

On: Seveda sem ga in ne samo ta krat. In če zaksanskega prstana ne snamem, ko grem spat...

Vnuk si gre z dedom admiralom ogledovat ladje.

»Kako lepe ladje, dedek! Mi podariš eno?»

»Ne morem, mali. Imajo vse preštete.«

Katehet razlaga, kako je Bog ustvaril svet. Govori o Adamu, ko je bil še čisto sam v rajskem vrtu.

»Kaj bi vi napravili, otroci, če bi bili takole čisto sami na svetu?»

Učenci razmišljajo, Peterček pa se brž oglasi:

»Jaz bi šel v Milan. Tam imam te- to.«

»Marjanca daj, igravja se moža in ženo!«

»Oh ne, se mi ne ljubi kregati.«

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

**Josip Terčon**

NABREŽINA, tel. 20122

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

TRGOVINA JESTVIN

**J. ŠKABAR**

OPCINE - Narodna ul. 42 - Tel. 221-026

tiskarna

**GRAPHIS**

trst,

ul. sv. frančiška 20

CENA 150.- LIR